

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Nuorten ja heidän läheistensä kokemuksia

Hanaa! - ryhmätoiminnasta

Kehittämisehdotuksia toimintaan

Krista Hartikainen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Krista Hartikainen

Opinnäytetyön nimi: Nuorten ja heidän läheistensä kokemuksia Hanaa! -ryhmätoiminnasta – Kehittämisehdotuksia toimintaan

Sivumäärä: 49 ja 32 liitesivua

Työn ohjaaja: Anniina Aunola

Työn tilaaja: TATU ry, Hanaa! -hanke

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Hanaa! -hankkeen kohderyhmien kokemuksia ryhmätoiminnasta. Kohderyhmiin kuuluvat 16-29-vuotiaat erityistä tukea tarvitsevat nuoret ja nuoret aikuiset sekä heidän avustajansa ja vanhempansa. Tiedot tarvittiin rahoittajalle väliraporttiin. Hanaa! -hanke on TATU ry:n kolmevuotinen, STEA:n rahoittama hanke. Hankkeessa on tarkoituksena tarjota monipuolista toimintaa kaikille erityistä tukea tarvitseville nuorille yhteistyössä eri toimijoiden, kuten kaupungin, muiden yhdistysten ja hankkeiden sekä yritysten kanssa.

Tutkimus toteutettiin kyselynä. Lomakkeita tehtiin kolme erilaista, kaikille kohderyhmille omansa. Kyselyt täytettiin pääosin ryhmäkerroilla paperiversioina. Kyselyt tehtiin myös Webropoliin vanhempien vastauksia ja aineiston koontia varten. Opinnäytetyön tuotoksia ovat yhteenvedo kyselyn tuloksista sekä kehittämisehdotuksia ryhmätoimintaan.

Opinnäytetyö tuotti tietoa kyselytutkimukseen osallistuneiden nuorten ja heidän läheistensä kokemuksista ryhmätoimintaan liittyen sekä heidän toiveitaan ja kehittämisehdotuksiaan toimintaan. Kyselyllä saatiin selville, että kohderyhmä on pääosin tyytyväinen ryhmätoimintaan. Vastauksista tuli esille muutamia kehittämisehdotuksia, joita työstettiin ohjaajien ryhmäkeskustelussa ja sen pohjalta koostettiin opinnäytetyön tuotokseksi kehittämisehdotuksia Hanaa! -ryhmätoimintaan. Kehittämisehdotukset jäävät yhdityksen ja hankkeen työntekijöiden käyttöön. Niitä voi hyödyntää myös uudet tahot, jotka jatkavat ryhmätoiminnan järjestämistä syksyllä 2019.

Asiasanat: ryhmätoiminta, erityisnuoret, ohjaaminen, vapaa-aika, osallisuus, esteettömyys

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
The Degree Programme in Youth Work and Civic Activities

Author: Krista Hartikainen

Title: Young persons and their next of kin`s experiences of Hanaa! -groupactivity – Improvement suggestions for the activity

Number of Pages: 49 and 32 attachment pages

Supervisor: Anniina Aunola

Subscriber:TATU ra, Hanaa! -project

The aim of the thesis was to find out targetgroup`s experiences of groupactivity. 16-29-years young persons with special needs, their assistants and parents are targetgroups. Information was needed for midway report for the financier. Hanaa! -project is organized by TATU ra and funded by STEA (the Funding Centre for Social Welfare and Health Organizations) for three years. The aim of the project is to offer versatile activity to young persons with special needs, together for example with city, other associations, projects and companies.

Research was made as a inquiry. Three forms were made, one for each target group. Inquiry was fulfilled mainly at groups as paper versions. Inquiry was also made to Webropol for parents to answer it and to collect all answers there. The outputs of this thesis are summary of inquiry`s results and improvement suggestions to group activity.

The thesis produced information of young persons and their next of kins experiences of the groupactivity, their wishes and improving suggestions for the activity. The targetgroup is mainly satisfied with the groupactivity. There were some improvement suggestions in inquiry answers which were talked about in groupconversation for group`s instructors. The other output of this thesis, improvement suggestions for Hanaa! -groupactivity are based on this conversation. Improvement suggestions are in association`s and project`s employees use. Also new organisations that arrange groupactivity at autumn 2019, can use these suggestions.

Keywords: groupactivity, young persons with special needs, instructing, freetime, participation, accessibility

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2.1 TATU ry	7
2.2 Hanaa! -hanke	8
2.3 Työn tarve ja tavoitteet	9
3 RYHMIEN OHJAAMINEN	10
3.1 Ryhmätoiminnan tavoitteet nuorten lähtökohdista	10
3.2 Ohjaaminen ja ohjaajuus	12
3.3 Ohjaamisen keskeisimmät taidot	13
3.4 Ohjaajan roolit ja keskeisimmät tehtävät	14
3.5 Osallisuus ja osallistuminen	16
3.6 Esteettömyys	17
4 ERITYINEN TUKI JA OHJAAMINEN	18
4.1 Erityisryhmä ja erityisen tuen tarpeet	18
4.2 Vapaa-ajan merkitys nuorelle	19
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
5.1. Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	21
5.2 Lähestymistavan ja menetelmän valinta	22
5.3 Kyselylomakkeen luominen	23
5.4 Kyselyn toteuttaminen ja aineiston keruu	25
6 TULOKSET	26

6.1 Tuotokset.....	26
6.2 Kyselyiden tulokset.....	27
6.3 Kyselyiden yhteenveto	35
6.4 Kyselyn luotettavuus ja eettisyys.....	36
6.5 Ryhmäkeskustelun yhteenveto.....	37
7 KEHITTÄMISEHDOTUKSET	38
7.1 Ehdotusten laatiminen.....	38
7.2 Kehittämisehdotukset Hanaa!-hankkeeseen	38
7.3 Muut ehdotukset toiminnan kehittämiseksi ja juurruttamiseksi	42
8 POHDINTA	43
8.1 Jatkokehittämisideat	43
8.2 Itsearviointi	44
8.3 Lopuksi	45
LÄHTEET	47
LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Erityistä tukea tarvitseville nuorille tarjolla olevaa diagnoosirajoja ylittävää ja monipuolista toimintaa ei tiettävästi ole Suomessa tällä hetkellä tarjolla, muuta kuin Hanaa! -toimintaa. TATU ry:llä on menossa kolmevuotinen Hanaa! -hanke, joka järjestää viikoittaista ryhmätoimintaa erityistä tukea tarvitseville nuorille. Ideana on, että hanke tekee paljon yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa ja, että toiminta on hyvin monipuolista ja vaihtelevaa.

Yhdistyksen toiminta ja erityisesti Hanaa! -hanke kiinnosti minua, koska tykkään työskennellä erityistä tukea tarvitsevien nuorten kanssa. Halusin saada siitä lisää kokemusta ja tutustua myös yhdistyksen muuhun toimintaan. Siksi kysyin yhdistyksestä harjoittelupaikkaa. Samassa yhteydessä hankekoordinaattori kertoi minulle Hanaa! -hankkeella olevan tarvetta opinnäytetyölle. Aihe vaikutti kiinnostavalle, joten lähdin työstämään tätä aihetta. Aiheena on nuorten ja heidän läheistensä kokemukset Hanaa! -ryhmätoiminnasta. Yhteyshenkilöni hankkeessa on hankekoordinaattori Piritta Mattinen.

Hanaa! -hankkeen keskeinen toimintamuoto on erityistä tukea tarvitseville 16–29-vuotiaille suunnattu ryhmätoiminta. Ryhmätoiminta on tarkoitettu kaikille erityistä tukea tarvitseville nuorille, eli toiminta on yli diagnoosirajojen, eikä diagnooseja kyseillä nuoren tullessa mukaan toimintaan. Ryhmien toimintapaikat vaihtelevat tekemisen mukaan ja nuoret pääsevät tutustumaan moniin erilaisiin aktiviteetteihin yhden harrastuksen kautta.

Ryhmätoiminnan nuorilla on laaja-alaisesti erilaisia tuen tarpeita. Tietoperustasta tulisi hyvin laaja, jos käsittelisin erilaisia sairauksia, vammoja ja muita tuen tarpeita. Sen takia käsittelen erityisen tuen tarpeita vain yleisellä tasolla. Tietoperustassa pyrin huomioimaan yhteisöpedagogin näkökulman. Käsittelen ohjaamiseen ja erityisryhmien ohjaamiseen liittyviä asioita. Käsittelen myös osallisuutta, osallistumista ja esteettömyyttä, jotka ovat hyvin tärkeitä Hanaa!-ryhmätoiminnassa.

Työssäni on ohjaajien näkökulma. Opinnäytetyöni ja sen tuotos on tehty ohjaajien näkökulmasta. Valitsin tämän näkökulman koska siten saan tuotua omaa osaamistani

paremmin esille. Minulla on useiden vuosien kokemus varhaisnuorten ohjaamisesta kerhoissa ja leireillä. Kokemuksen tuoma osaaminen on ollut minulle hyödyksi tämän opinnäytetyön tietoperustan kokoamisessa.

Hankkeesta tuli tehdä rahoittajalle väliraportti, jossa raportoitiin hankkeen merkityksestä, hyödyllisyydestä ja kehitystarpeista. Tätä varten hankkeella oli tarvetta selvittää, minkälaisia kokemuksia hankkeen kohderyhmällä on ryhmätoiminnasta. Ryhmätoiminnan kohderyhmiä ovat nuoret, nuorten vanhemmat sekä nuorten avustajat.

Hankkeen ohjaajat ovat aiemmin tehneet kyselyitä nuorille ja heidän avustajilleen, mutta vanhemmilta ei ole vielä kerätty palautetta. Aiemmin sitä on tullut vanhemmilta vain ohimennen toiminnan lomassa. Sen takia tällä kertaa keräsimme palautteet myös vanhemmilta. Nuorilta ja avustajiltakin on hyödyllistä kerätä ajantasaista palautetta. Tavoitteena oli saada tietoon sekä hyvin toimivat asiat, että kehittämisen tarpeet.

Aineistonkeruumenetelmänä käytin kyselyä ja ryhmäkeskustelua. Työni tuotoksia ovat yhteenveto kyselyistä sekä kehittämis ehdotuksia Hanaa! -ryhmätoimintaan. Työni on ajankohtainen hankkeelle, koska väliraportti tehtiin maaliskuussa. Työni valmistuu toukokuussa, mutta kyselyt toteutettiin jo joulun- ja tammikuun aikana, joten niiden vastaukset ehtivät hyvin raporttiin. Kyselyiden tuloksista kerrottiin TATU ry:n hallitukselle jo helmikuussa. Ryhmäkeskustelusta tekemäni yhteenveto on ollut ohjaajien käytettävissä maaliskuun alusta alkaen. Kehittämis ehdotukset eivät suunnitellusta poiketen kerenneet hankkeen ohjaajien käyttöön, sillä hankkeen järjestämä ryhmätoiminta päättyi toukokuussa 2019. Niitä voi kuitenkin hyödyntää uudet tahot, jotka alkavat järjestää ryhmätoimintaa syksystä 2019 lähtien.

2 TILAAJAN ESITTELY JA TAVOITTEET

2.1 TATU ry

TATU ry on valtakunnallinen yhdistys, jonka toiminnan keskeisenä lähtökohtana on tukea eri tavoin tapaturmaisesti vammautuneita, potilasvahingon kautta vammautuneita ja pitkäaikaissairaita lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään. Yhdistys on perustettu vuonna 2001 ja se toimii Kuopiosta käsin. TATU ry:n toimintamuotoja ovat muun

muassa ryhmämuotoinen kuntoutumiskurssitoiminta, vertaistukitoiminta, koulutukset ja kehittämistoiminta. Lisäksi yhdistys tukee perheitä ylläpitämällä tietoportaalaa, jossa on tietoa valtakunnallisista palveluista. (TATU ry 2018.) Yhdistyksen toiminta jakautuu kolmeen osaan, yhdistys, kehitys- ja palvelutoimintaan. Pääosa yhdistys- ja kehitystoiminnan rahoituksesta tulee STEA:lta (Rautiainen 2019.)

TATU:ssa työskentelee tällä hetkellä kuusi kuukausipalkkaista työntekijää sekä tuntipalkkaisia ryhmäohjaajia hankkeella sekä Nepsy-valmentajia. Lisäksi tarvittaessa palkataan ohjaajia kursseille ja tapahtumiin. Työryhmä on monialainen. TATU:n arvoja ovat toimijuus ja tasavertaisuus, monipuolisuus ja muovautuvuus, rinnallakulkijuus ja luottamus sekä asiantuntijuus. (Mattinen 2019b.)

2.2 Hanaa! -hanke

Hanaa! on erityistä tukea tarvitsevien nuorten vapaa-ajan harrastustoiminnan kehittämisprojekti 2017- 2019. Hankkeen tarkoituksena on kehittää erityistä tukea tarvitsevien 16–29-vuotiaiden nuorten vapaa-ajan harrastustoimintaa ja juurruttaa hyviä käytäntöjä Pohjois-Savon alueella yhteistyössä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Hankkeen tavoitteena on edistää erityistä tukea tarvitsevien nuorten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta vapaa-ajan ja harrastustoiminnassa. Tavoitteena on myös lisätä nuoren aktiivisuutta arkielämässä ja rohkeutta ilmaista omia mielipiteitä. Perheille ja avustajille pyritään antamaan vinkkejä ja rohkaisua aktivoida nuoren elämää. Yhtenä tavoitteena hankkeella on tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa nuorten vapaa-ajan aktivoimiseksi. (Rautiainen 2016, 1-4.)

Hankkeen pääasiallinen toimintamuoto on viikoittainen ryhmätoiminta. Ideana ryhmätoiminnassa on, että joka kerta tehdään eri asioita ja käydään erilaisissa paikoissa. Nuoret ovat mukana toiminnan suunnittelussa. Hankkeen yksi toimintamalli on kohdata nuoria kahden kesken. Tavoitteena tässä on rohkaista nuoria osallistumaan ryhmätoimintaan. (Mattinen 2019a.) Ryhmiä on yhteensä kuusi ja ne ovat Kuopiossa, Iisalmessa, Varkaudessa, ja Siilinjärvellä. Ryhmät kokoontuvat kerran viikossa.

Hankkeessa tehdään paljon yhteistyötä eri tahojen kanssa. Tänä keväänä on alkanut ”Proggikset”, joissa on ideana tehdä yhteistyötä usean eri tahon, kuten kaupungin nuorisopalveluiden ja muiden yhdistysten kanssa. Tarkoituksena on saada eri tahoilta tulevat nuoret suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa yhdessä. Hanke tekee myös hankeyhteistyötä mahdollisuuksien mukaan. (Mattinen 2019a.)

Hanaa! -hanke on käynnistynyt Nuortentoiminnan pilottijaksolla keväällä 2015, joka toteutettiin työharjoitteluna. Pilottijakson pohjalta haettiin 1,5 vuotinen ESR-rahoitteinen hanke. Tässä vaiheessa nimeksi tuli Hanaa! -hanke, joka toteutettiin 2015 vuoden syksyn ja 2016 vuoden joulukuun välillä. Sen jälkeen haettiin 3-vuotinen STEA:n rahoittama hanke, joka toteutetaan helmikuusta 2017, joulukuuhun 2019. Nyt on siis viimeinen vuosi hanketta menossa. (Mattinen 2019b.)

Hankkeen kohderyhmään kuuluu nuorten, avustajien ja vanhempien lisäksi eri sektorit, eli julkinen ja kolmas sektori sekä yksityiset tahot, erityisesti heidän välinen yhteistoiminta, mutta ne eivät kuulu opinnäytteeni kohderyhmään. Työstäni tulisi muutoin liian laaja, jos olisin tehnyt kyselyn myös heille. Sen takia en muualla työssäni mainitse niitä kuuluvaksi hankkeen kohderyhmään.

2.3 Työn tarve ja tavoitteet

Hankkeesta tulee tehdä rahoittajalle eli STEA:lle väli- ja loppuraportit, joissa tulee raportoida hankkeen merkityksestä, hyödyllisyydestä ja kehitystarpeista. Tätä varten hankkeella on tarve selvittää Hanaa! -ryhmiin osallistuvien nuorten, nuorten avustajien sekä nuorten vanhempien kokemuksia ryhmätoiminnasta. Raporttia varten tarvitaan selvittää ryhmätoiminnan osa-alueisiin liittyviä asioita eli ohjaajien toimintaan, ryhmäkertojen käytännön toteutukseen ja yleisesti toimintaan liittyviä kokemuksia ja mielipiteitä. Tavoitteena on selvittää, miten nuoret ovat hyötynneet ryhmätoiminnasta ja miten hankkeen tavoitteet ovat tähän asti toteutuneet.

Tärkeä hankkeen tavoite on saada Hanaa! -ryhmätoiminta jatkumaan hankkeen päätyttyä. Hankkeessa pyritään siihen, että kaupunkien nuorisopalvelut, mahdollisesti seurakunnan kanssa jatkaisivat ryhmätoiminnan järjestämistä. Kun toiminnan järjestämisen vastuu siirretään toiselle, taholle niin on tärkeää huolehtia siitä, että uudella

taholla on tarvittava tieto toiminnan järjestämiseen. Uusi taho voi toimintansa aloittamisessa ja kehittämisessä hyödyntää työni tuotosta eli ryhmätoiminnan kehittämisehdotuksia.

Yhdistys on hakenut myös toista vastaavanlaista hanketta, joka on tarkoitettu nuoremalle kohderyhmälle eli alle 16-vuotiaille erityistä tukea tarvitseville. STEA:n mukaan tämän hankkeen rahoituspäätös riippuu Hanaa! -hankkeen tuloksista. Myös tämän ta-
kia tulosten selvittäminen on erityisen tärkeää.

3 RYHMIEN OHJAAMINEN

3.1 Ryhmätoiminnan tavoitteet nuorten lähtökohdista

Ryhmä koostuu kahdesta tai useammasta yksilöstä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Ryhmä voi olla koossa joko ryhmätoiminnan toteuttamista varten tai se on alun perin olemassa jostakin muusta syystä, mutta tulee osalliseksi ryhmätoiminnasta. Olennaista on, että ryhmän jäsenet tietävät kuuluvansa ryhmään. Ryhmällä on yleensä jokin yhteinen tavoite, jonka se pyrkii saavuttamaan. (Kivelä & Lempinen 2009, 28; Kataja & Jaakkola & Liukkonen 2011, 15.)

Toimivassa ryhmässä sen jäsenet pystyvät erottamaan omat ja ryhmän yhteiset tarpeet ja laittamaan yhteiset omien edelle. Ryhmän jäsenet kokevat lojaalisuutta toisiaan ja ryhmää kohtaan. Toimivassa ryhmässä jäsenet pystyvät myös hyödyntämään omia ja toistensa vahvuuksia ja osaamista. Vuorovaikutus on avointa ja ajatuksia vaihdetaan paljon. Hyvät ryhmät pystyvät hyödyntämään olemassa olevia voimavaroja tehokkaammin, kuin muut ryhmät ja tämä auttaa ryhmää pääsemään tavoitteisiinsa. (Kataja ym. 2011, 22.)

Ryhmä on nuorelle merkittävä oppimisympäristö vuorovaikutustaitoja ja yhteistyötä harjoiteltaessa. Ryhmä tarjoaa vertaistukea, uusia näkökulmia ja yhteisiä kokemuksia toiminnasta. Parhaimmillaan ryhmän jäsenet vahvistavat toisiaan esittäessään omia ajatuksiaan, kommentoidessaan toisia ja kehittäessään uusia ratkaisuja ryhmäläisten osaamisen ja tietämyksen varassa. (Kivelä & Lempinen 2009, 30.)

Ryhmätoiminta voi olla avointa tai suljettua. Suljettuihin ryhmiin valitaan nuoret etukäteen tietyllä perusteella. Ryhmän kanssa tehdään kohdennettua työtä eikä ryhmään voi tulla kuka tahansa nuori, vaikka olisikin kiinnostusta. Avoimeen ryhmään voi tulla kuka tahansa ryhmätoiminnasta kiinnostunut. Avoimessa ryhmässä osallistujat vaihtelevat mielenkiinnon ja muiden menojen mukaan. Ryhmäläisten määrä siis vaihtelee kerroittain. (Kivelä & Lempinen 2009, 32.) Hanaa! -ryhmätoiminta on juuri tällaista avointa toimintaa. Osallistumista on tosin ryhmän tiedotuksessa rajattu käsitteellä erityistä tukea tarvitsevien ryhmä. Eli kaikki, jotka kokevat kuuluvansa tähän ryhmään, ovat tervetulleita ja keneltäkään ryhmään tulevalta ei kysytä hänen erityisen tuen tarvetta.

Hanaa! -hankesuunnitelmassa on useita nuoria koskevia tavoitteita. Tavoitteena on edistää erityistä tukea tarvitsevien nuorten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta vapaa-ajan- ja harrastustoiminnassa. Tarkoituksena on, että nuori saa elämyksiä, iloa, aktiivisuutta ja onnistumisen kokemuksia. Nuoren aktiivisuus lisääntyy. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi uuden harrastuksen aloittamista tai uuden ystävän löytämistä. Nuoren rohkeus ilmaista oma mielipiteensä ja toteuttaa oman näköistä toimintaa, lisääntyy. (Rautiainen 2016, 4.)

Konkreettisia keinoja näiden tavoitteiden saavuttamiseen ovat seuraavat. Viikoittainen ryhmätoiminta, jossa ohjaajat tukevat nuoria toiminnan suunnitteluun ja yhteiseen toteutukseen. Ohjaajat myös tarvittaessa tapaavat nuoria kahden kesken tai vanhemman kanssa ja keskustelevat ryhmään tulemisesta. Välillä käydään nuorten kanssa esimerkiksi kaupassa tai järjestellään tiloja ryhmäkertaa varten. Nuorille annetaan tietoja ja kokemuksia erilaisista toiminnan mahdollisuuksista. Ryhmissä kokeillaan uusia asioita ja tutustutaan erilaisiin harrastuspaikkoihin ja vapaa-ajantoimintoihin samalla tukien vuorovaikutusta. (Rautiainen 2016, 4; Mattinen 2019c.)

Toimintaa sovelletaan kaikille sopivaksi. Nuoria tuetaan omien mielipiteiden ja kiinnostuksen kohteiden ilmaisemiseen. Konkreettisia keinoja tähän ovat kuvat, keskustelut ja äänestykset. Ohjaajat myös kertovat nuorille ja avustajille lähialueiden tulevista

tapahtumista. Fyysinen, sosiaalinen ja tiedollinen esteettömyys huomioidaan. Ryhmässä toimii vertaisia, lähes oman ikäisiä nuoria ja myös avustajia, opiskelijoita ja vapaaehtoisia. (Rautiainen 2016, 4-5; Mattinen 2019d.)

3.2 Ohjaaminen ja ohjaajuus

Käsitteinä ”ohjaaja” ja ”ohjaaminen” voidaan ymmärtää hyvin laajasti ja eri tavoilla. Ohjaaminen voidaan käsittää yksittäisen tuokion ohjaamisena tai ammattina. Ohjaajuus on osa monia erilaisia ammatteja, ja ohjaamisen määrä työssä vaihtelee ammattien mukaan. Ohjaajana voi toimia myös oman työn ulkopuolella harrastuksen tai vapaaehtoistoiminnan kautta. (Kalliola ym. 2010, 8.) Ohjaus on vuorovaikutusta, jossa ihmiset kohdataan sellaisina kuin he ovat, erilaisine taitoineen, tunteineen ja reaktioineen (Ståhlberg 2019, 28).

Ohjaajuuden peruselementtejä ovat itsetuntemus, yksilöiden ja ryhmien ohjaamistaidot, taito kohdata erilaisia ihmisiä, suunnittelukyky, vuorovaikutustaidot ja kyky arvioida omaa toimintaa (Kalliola ym. 2010, 8.) Näistä kaikkein tärkeimpinä pidän vuorovaikutustaitoja ja taitoa kohdata erilaisia ihmisiä. Ihmisen kohtaaminen on ohjaamisen ydintä. Ohjaamisessa kaikki lähtee siitä, että kohdataan ihminen omana itsenään. Hienotkaan menetelmät eivät tuota tulosta, jos ihminen ei koe tulevansa kohdatuksi ainutkertaisena itsenään (mt.,13). Ohjaajan tulee ottaa huomioon ryhmän jäsenet yksilöinä ja samalla huomioida myös ryhmän tarpeet.

Niin myös Kalliola ym. (2010, 9) teoksessaan kertoo, että ohjaaminen on ihmisten kohtaamista, keskustelua, kuuntelua, vuorovaikutusta, läsnäoloa ja kasvatuksellista tukea. Kasvatuksellisuus on olennainen osa ohjaamista etenkin, kun työskennellään lasten ja nuorten parissa. Ohjaamisen taidot ovat hyödyllisiä kaikille, myös muille kuin ohjaamistyötä tekeville. Niitä voi hyödyntää muissakin ammateissa ja elämässä yleensä. (Mt., 8-9.) Ohjaamisen taidoista kerron lisää seuraavassa alaluvussa.

Ohjaaminen on hyvin monimuotoista toimintaa, jossa on monenlaisia sisältöjä ja tavoitteita. Ohjaamiseen vaikuttaa olennaisesti sen toimintaympäristö ja kohderyhmä. Esimerkiksi lasten liikuntaryhmän ohjaaminen koululla on hyvin erilaista verrattuna kehitysvammaisten ohjaamiseen toimintakeskuksessa. Ohjaajuuden kokonaisuudessa

ohjattava on olennainen asia. (Mt., 8,10,12). Ohjattava on Hanaa!- ryhmätoiminnassa siis 16-29 -vuotias nuori tai nuori aikuinen. Ohjaamisen muoto on ryhmäohjaus, mutta nuorten kohtaaminen yksilöinä on hyvin tärkeää.

3.3 Ohjaamisen keskeisimmät taidot

Ohjaajuudesta puhuttaessa käytetään monesti sanontaa ”Persoonaa työvälineenä”. Se tarkoittaa, että ohjaajan työtä tehdään vahvasti omalla persoonalla eli työhön vaikuttaa vahvasti ohjaajan oma persoonallisuus. Ohjaajan on tunnettava itsensä ja ainakin pääsääntöisesti tultava itsensä kanssa toimeen, että ohjaaminen onnistuu myös haasteita kohdatessa. (Kalliola ym. 2010, 10,26; Ståhlberg 2019, 30.)

Ohjaaja tarvitsee työssään monenlaisia taitoja. Jaottelen nämä taidot työssä tarvittaviin käytännön toteutuksen taitoihin ja omaan ohjaajuuteen liittyviin taitoihin. Ohjaajan täytyy osata suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjaustilanteita- ja kokonaisuuksia. Ohjaajan työhön kuuluu erilaisten menetelmien hallinta ja taito soveltaa niitä. Hänen täytyy myös osata asettaa tavoitteet ja valita sellaiset menetelmät, joiden avulla tavoitteet on mahdollista toteuttaa. Yhteistyön tekeminen eri toimijoiden kanssa ja osana moniammatillista verkostoa toimiminen on tärkeä osa ohjaajan toimintaa. (Mt., 12.)

Omaan ohjaajuuteen liittyviä tärkeimpiä taitoja ovat itsensä tunteminen ja kehittäminen. Näiden taitojen kehittäminen on tärkeää ammattitaidon kehittymisen kannalta, vaikkei se olekaan aina helppoa. (Mt., 12.) Hyvät vuorovaikutustaidot ovat keskeinen osa ohjaajan osaamista. Vuorovaikutuksella tarkoitetaan tässä sanallista sekä sanatonta viestintää. Sanaton viestintä tarkoittaa ilmeitä, eleitä, kehon asentoja ja liikkeitä sekä vaateetusta. (Mt., 44.)

Vuorovaikutukseen liittyvät olennaisimmat taidot ovat mielestäni aktiivinen kuuntelu ja empatiakyky. Kun ohjaaja kuuntelee aktiivisesti, hän on aidosti kiinnostunut siitä mitä hänelle kerrotaan. Kuuntelemisen taitoon liittyy se, että osaa olla itse hiljaa. Ohjaajana työskennellessä on tärkeää kuulla mitä toisella on sanottavanaan. (Mt., 46.) Ohjaajan tulisi kannustaa ryhmäläisiä kertomaan omia ajatuksiaan ja mielipiteitään ja oikeasti kuunnella ja kunnioittaa niitä (Olson 2018).

Empatiakyky on mielestäni tärkeä ohjaajan taito. Se tarkoittaa, että ihminen pystyy eläytymään toisen ihmisen tilanteeseen. Ammatillisesti se tarkoittaa sitä, että ohjaaja ymmärtää ohjattavan tilannetta. Empaattisuudessakin tarvitaan aitoa kuuntelua. Empatiakyky perustuu itsetuntemukseen. Tämä tarkoittaa, että mitä paremmin ohjaaja ymmärtää omia tunteitaan, sen paremmin hän voi ymmärtää myös muiden mielialoja. Tässä ohjaajan täytyy muistaa se, ettei hän saa heijastaa omia negatiivisia tunteitaan takaisin ohjattavaan. Ohjaajakin saa tuntea erilaisia tunteita ja hänen on hyvä oppia tunnistamaan niitä. Ohjaajan kannattaa harjoitella hallitsemaan tunteitaan. Tunteiden hallinta tarkoittaa, että osaa ilmaista tunteitaan asiallisesti. (Mt., 48-50.)

Ohjaajan on tärkeää harjoitella ohjaamisen taitoja. Ne kehittyvät kokemuksen ja palutteen myötä (mt., 118.) Ohjaajana kehittyminen on prosessi, joka menee jokaisella ohjaajalla omalla tavallaan. Ammatillisuus ja oma persoonallisuus kulkevat ja kehittyvät rinta rinnan ja osin lomittuvat keskenään. Tärkeää on halu oppia uutta ja nähdä kehittymisen mahdollisuuksia. Uudet kokemukset luovat pitkänkin työuran jälkeen mahdollisuuksia oppia ja kehittyä. Ohjaajana kehittyminen vaatii uusien kokemusten lisäksi myös epävarmuutta ja epäonnistumisia. Epäonnistumisia ei kannata pelätä, ne ovat hyviä mahdollisuuksia oppia uutta. (Kalliola ym. 2010, 31-32.)

3.4 Ohjaajan roolit ja keskeisimmät tehtävät

Ammattitaitoinen ohjaaja osaa muokata ohjaamistaan tilanteen ja tarpeen mukaisesti (Kalliola ym. 2010, 9). Eli hänen täytyy osata ottaa eri rooleja. Ohjaajilla on monenlaisia rooleja ja ne vaihtelevat ryhmän kehitysvaiheiden, tavoitteiden ja muutenkin ryhmän tarpeiden mukaan. Joskus ohjaajan täytyy olla aktiivinen toimija ja välillä taas toiminnan mahdollistaja (Kalliola ym. 2010, 9). Kataja ym. (2011, 27) luokittelee kolme perusroolia, jotka ovat ryhmän johtaja, ymmärtävä kuuntelija ja vaikuttaja. (Kataja & Jaakkola & Liukkonen 2011, 27.)

Yksi mielestäni tärkeimmistä ohjaajan tehtävistä on sekä ohjattavien fyysisestä, että psyykkisestä turvallisuudesta huolehtiminen. Fyysinen turvallisuus tarkoittaa, ettei ohjattavien henkeen ja terveyteen kohdistu uhkatekijöitä, kuten ympäristöön liittyviä vaaratekijöitä tai sairaskohtausta. Tämä kannattaa huomioida jo toimintapaikkaa valitessa, että paikka on fyysisesti turvallinen. Myös turvallisuussuunnitelmilla voi ehkäistä näitä riskejä, kun ottaa asiat ennalta huomioon. (Kalliola ym., 95.)

Psyykinen turvallisuus tarkoittaa sitä, että toimintaan osallistuessa ohjattava tuntee olonsa turvallisiksi. Hän voi luottaa siihen, ettei joudu ryhmän ulkopuolelle tai tule nolatuksi. Psyykkisen turvallisuuden perustana on toisen ihmisen kunnioittava kohtaaminen, kaikkia kohdellaan tasapuolisesti. Turvallisessa ilmapiirissä ohjattava kokee olevansa hyväksytty ja että hänestä pidetään. Tähän liittyy myös ohjattavien valintojen kunnioittaminen, eli esimerkiksi, että ketään ei pakoteta mukaan toimintaan. (Mt., 62,96.)

Ohjaajan tehtävänä on lähteä liikkeelle ryhmän tarpeista käsin (mt., 119). Tämä tarkoittaa sitä, että ohjaaja kysyy ryhmäläisiltä heidän toiveitaan, esimerkiksi mitä he haluavat tehdä, tai jos soitetaan musiikkia niin mitä musiikkia tai jos leivotaan niin mitä leivotaan, ja niin edelleen. Tämä on tärkeä osa myös Hanaa! -ryhmätoimintaa. Yleensä kauden ensimmäisellä kerralla keskustellaan tulevasta kaudesta ja pyydetään nuorilta ideoita ja kysellään mitä he haluaisivat tehdä. Kaikki ehdotukset otetaan vastaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Ohjaajan tulee ohjelmaa suunnitellessa huomioida ryhmän koko, ikä- ja sukupuolijakauma, ryhmän tavoitteet ja muut vastaavat asiat (mt., 119).

Olson (2018) artikkelissaan luettelee 12 tapaa toimivaan ryhmänohjaamiseen. Näistä usea sopii hyvin nuortenryhmien ja erityistä tukea tarvitsevien nuortenryhmien ohjaajien ohjeeksi. Poimin niistä tähän muutaman. Ryhmäläisiä kannattaa kehua pienestäkin kehityksestä ja antaa rehellisesti kannustavaa palautetta. Ihmiset todennäköisemmin jatkavat sellaista toimintaa, josta ovat saaneet hyvää palautetta. Positiivinen palaute voi myös vahvistaa itsetuntoa.

3.5 Osallisuus ja osallistuminen

Osallisuus on monitasoinen tuntemisen, kuulumisen ja tekemisen kokonaisuus. Keskeisiä asioita siinä ovat luottamus, sitoutuminen ja kuulluksi tuleminen. Osallisuus on yksilön tunne tai kokemus yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisesta. Osallisuudessa on erilaisia ulottuvuuksia ja tasoja. Yksilön elämässä osallisuus koostuu voimaantumista, identiteetistä ja elämänhallinta-valmiuksista. Siihen kuuluu olennaisesti oma-kohtainen sitoutuminen, omaehtoinen toiminta ja vaikuttaminen omaa elämää koskevien asioiden kulkuun.

Osallisuus ympäröivässä yhteisössä liittyy yksilön kiinnittymiseen esimerkiksi yhteisöihin ja ympäristöön. Siihen kuuluu yhteenkuuluvuuden tunteen syntyminen, turvallisuus ja oikeudenmukaisuus. Yhteiskunnan tasolla osallisuus liittyy siihen, miten yksilöllä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoprosessiin. (Jämsen & Pyykkönen 2014, 9.)

”Osallisuus on syrjäytymisen vastavoima” (mt., 9).

Toiminnallinen osallistuminen on jokaisen perusoikeus. Tukea tarvitsevan nuoren tulee saada toimia ja osallistua toimintaympäristönsä merkityksellisenä jäsenenä, itselleen merkityksellisellä tavalla. Nuorelle merkityksellistä toimintaan osallistumisessa on se, kokeeko nuori tulevansa kohdatuksi yksilönä ja osallistujana vai vaan tuen tarvitsijana, joka otetaan toiminnan ja osallistumisen kohteeksi. (From & Koppinen 2000, 17.)

Hanaa! -ryhmissä nuoret otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Yleensä kauden ensimmäisellä kerralla keskustellaan tulevasta kaudesta ja pyydetään nuorilta ideoita ja kysellään mitä he haluaisivat tehdä. Kaikki ehdotukset otetaan vastaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Heidän mielipiteitään kysellään jatkuvasti myös kauden aikana. Jos on esimerkiksi ruuanlaittokerta, nuoret saavat päättää mitä ruokaa laitetaan.

Ryhmäkerroilla nuoret saavat tulla mukaan toimintaan, jos itse haluavat. Ketään ei pakoteta mukaan, esimerkiksi askartelemaan korttia, jos nuori ei halua. Ohjaajat pyrkivät kuitenkin huomioimaan kaikki nuoret ja rohkaisemaan heitä osallistumaan toimintaan. Usein on tarjolla montaa eri tekemistä yhtä aikaa, joista nuori saa valita mitä tekee. Ohjaajat pyrkivät silloin tällöin antamaan nuorille heidän taitojensa ja mielenkiinnonkohteidensa mukaista vastuuta ja tekemistä, esimerkiksi pöydän kattamista apuna. Niin kuin opinnäytetyöni kautta viime kaudelta, eli syksyltä 2018, niin myös muina kausina ohjaajat ovat keränneet nuorilta palautetta toiminnasta. Toimintaa kehitetään palautteen perusteella. Näin nuoret pääsevät osallisiksi toiminnan arviointiin.

3.6 Esteettömyys

Esteettömyyttä kuvataan usein yhdenvertaisuusperiaatteella, koska konkreettinen määrittely muuttuu tilanteiden mukaan. Yhdenvertaisuuteen perustuva esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteuttamista niin, että jokainen pystyy toimimaan mahdollisimman tasavertaisesti muiden kanssa (Markkanen 2013, 180). Hankekoordinaattori Piritta jakaa esteettömyyden kolmeen osaan, joita ovat fyysinen, sosiaalinen ja tiedollinen esteettömyys (Mattinen 2019d.)

Sosiaalisella esteettömyydellä Mattinen tarkoittaa esimerkiksi asenteita. Esimerkkinä tästä on se, että ryhmien ohjaajat suhtautuvat erilaisuuteen positiivisesti ja avoimesti. Tämä näkyy siinä, että jokainen nuori voi tulla ryhmään mukaan omana itsenään ja kaikki otetaan vastaan tasapuolisesti. Nuorten kanssa keskustellaan ja he voivat vaikuttaa ryhmän toimintaan. Ohjaajat osaavat myös huomioida nuoren erityistarpeita ja tarvittaessa ottaa asiat avoimesti keskustelun alle. Esimerkiksi jos tarvitaan johonkin erityistarpeeseen liittyvää lisätietoa. Asenteet heijastuvat kaikesta käytöksestä, puheesta ja teoista. (Mattinen 2019d.)

Tiedollisella esteettömyydellä Mattinen tarkoittaa sitä, että nuori ja hänen läheiset saavat toiminnasta tarpeellisen tiedon. Esimerkiksi yleensä nuoren tai hänen läheisensä kanssa käydään keskusteluja, ennen kuin nuori tulee ryhmään. Keskusteluissa pyritään antamaan tarpeellista tietoa sellaisessa muodossa, että tieto voidaan ymmärtää. Nuoren kohdalla tämä voi olla tiedon yksinkertaistamista, esimerkkien kuvan näyttämistä ohjaajista. Tiedon avulla pyritään poistamaan niitä asioita, jotka voisivat

estää nuoren tulon ryhmään. Tiedon avulla voidaan myös helpottaa jännitystä, joka voi olla esteenä nuoren osallistumiselle. Tiedolliseen esteettömyyteen kuuluu myös muu tiedotus, esimerkiksi yhdistyksen nettisivut, joilta löytyy tietoa ryhmistä. (Mattinen 2019d.)

Fyysinen esteettömyys tarkoittaa esimerkiksi esteettömiä kulkureittejä ja apuvälineiden käytön huomioivaa tilojen mitoitusta ja varustelua (Kilpelä 2013, 65). Fyysinen esteettömyys mahdollistaa ympäristön ja toimintatapojen erilaisten ominaisuuksien hyödyntämisen, esimerkiksi induktiosilmukan tai hissien käyttämisen. Esteettömyyteen liittyy myös valaistus ja toisen ihmisen avun käyttäminen, esimerkiksi avustajan tai tulkin käytön. (Fyysinen esteettömyys 2019.)

4 ERITYINEN TUKEA JA OHJAAMINEN

4.1 Erityisryhmä ja erityisen tuen tarpeet

Erityisen tuen tarve voi johtua hyvin monista eri syistä. Kyseessä voi olla fyysinen vamma tai sairaus tai esimerkiksi psyykkiset ongelmat kuten keskittymis- tai oppimisvaikeus. (Kalliola ym. 2010, 10, 128-129.) Tukea tarvitseva nuori saatetaan kokea haasteelliseksi toimintaympäristössään. Nuori itse voi puolestaan kokea haasteelliseksi mahdollisuutensa toimia ja osallistua toisten nuorten joukossa ja yksilönä yhteisössä. Toiminnan ja osallistumisen haasteet voivat olla monimuotoisia ja linkittyä eri tavalla toisiinsa. (From & Koppinen 2000, 9.)

Erityisryhmä on käsitteenä monisisältöinen. Se viittaa ryhmään, jossa on jotain erityistä. Erityisryhmä ei ole niinkään ryhmänä erityinen, vaan se on ryhmä ihmisiä, joiden ominaisuuksissa on jotain erityistä. Tästä herää kysymys, mikä määrittää ne ominaisuudet, joiden perusteella ihminen luokitellaan kuuluvaksi erityisryhmään. Erityinen on aina erilaista suhteessa johonkin toiseen. Erityistä ei ole olemassa ilman tavallista, normaalia. Mutta missä sitten menee normaalin ja erityisen raja? Riittääkö erityisen määritelmäksi esimerkiksi se, että se on ominaisuus, jota enemmistöllä ei ole? Tällä tavoin määriteltynä erityisryhmää voisi sanoa synonyymiksi vähemmistölle. (Aspa 2019.) Tässä työssä erityisryhmällä tarkoitetaan ryhmää, joka koostuu erityistä tukea tarvitsevista henkilöistä.

4.2 Vapaa-ajan merkitys nuorelle

Vapaa-aika merkitsee nuorille usein vapautta, omaa aikaa, itse valittua tekemistä ja seuraa sekä virkistymistä koulusta ja työstä. Vapaa-aika on nuorille merkityksellistä useasta syystä. Itsenäistymisvaiheessaan nuoret luovat perheen ulkopuolisia ihmissuhteita ja hankkivat itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja. (Määttä & Tolonen 2011, 5-6.)

Eriksson (2008, 77) korostaa harrastusten merkitystä vapaa-ajalla vammaisten ihmisten keskuudessa, jotka eivät ole työelämässä. Mielestäni tämän voi yleistää koskemaan myös, nuoria, jotka eivät ole työelämässä, opiskelemissa tai muussa päivätoiminnassa. Tällöin harrastusten merkityksen voisi sanoa olevan olennainen elämänlaadun osatekijä. Jos nuori ei ole työelämässä, harrastustoimintaan osallistuminen jäsentää arkea ja muokkaa siihen rutiineja.

Kaverisuhteet ovat monella tavalla merkittävä osa nuoren elämää ja vapaa-aikaa. Vertaisryhmät mahdollistavat harrastamisen, elämän ilojen ja surujen jakamisen sekä ajanvieron tekemättä mitään kummempaa. Nuoret rakentavat ja refleктоivat omaa identiteettiään ja tulevaisuuttaan sosiaalisten suhteiden kautta. (Aaltonen & Kivijärvi & Peltola & Tolonen 2011, 29.)

4.3 Erityisryhmän ohjaaminen

Mielestäni erityisryhmien ohjaaminen on ryhmänohjausta siinä missä muidenkin ryhmien ohjaaminen, siinä täytyy ottaa huomioon yksilöiden erilaiset tarpeet. Muistuttaisin, että tämä sama pätee muihinkin ryhmiin, kaikenlaisia ryhmiä ohjatessa ohjaajan tulee huomioida sen jäsenten yksilölliset tarpeet.

Erilaisuutta tai omaa pärjäämistä erityistä tukea tarvitsevien kanssa ei tarvitse pelätä. Jos kuitenkin kokee, että tarvitsee valmistautumista ennakoon, niin voi kysyä neuvoa niiltä, jotka työskentelevät kyseisen ryhmän, tai ylipäätään erityistä tukea tarvitsevien kanssa. Tai voi ehdottaa mahdollisuutta tulla tutustumaan ryhmään ennen kuin alkaa itse ohjata. Hanaa! -ryhmissä on ollut erilaisia vierailevia ohjaajia kuten opiskelijoita

ja vapaaehtoisia. Näin saa kokemusta ryhmässä toimisesta ja tutustuu ryhmäläisiin ilman varsinaista ohjausvastuuta.

Hanaa! -ryhmissä ohjaajan ei yleensä tarvitse tietää ryhmäläisten diagnooseja, ellei se ole tarpeen nuoren ryhmässä toimintaan ja pärjäämiseen liittyen. Ideana on, että ohjaaja pyrkii näkemään diagnoosien takana olevan nuoren. Ohjaajan on tärkeää pyrkiä ymmärtämään nuoren erityisyys, selvittää ongelman laatua ja etsiä keinoja ongelmista aiheutuvien haittojen voittamiseen yhdessä nuoren kanssa (Kivelä ym. 2009, 45).

Ohjaajan toiminta tukea tarvitsevien nuorten kanssa määräytyy sen mukaan minkälaista tukea he tarvitsevat. Esimerkiksi nuori, jolla on fyysinen vamma, voi tarvita apua liikkumiseen. Jo toimintaympäristöä suunnitelleessa ohjaajan täytyy ottaa huomioon, että kaikki pääsevät sinne ja pystyvät toimimaan tilassa. Esteettömyys tulee siis huomioida. Kehitysvammaisella nuorella saattaa olla ymmärryksen ongelmaa, jolloin nuoren tunteminen ja ennakkotiedot hänen kommunikointitavastaan ovat tärkeitä (Kalliola ym. 2010, 128-129).

Erityisryhmien ohjauksessa kannattaa huomioida, että erityistä tukea tarvitsevilla nuorella saattaa olla huonoja kokemuksia ihmissuhteista ja niihin liittyvästä vuorovaikutuksesta. Hän on ehkä kokenut tavallista enemmän pettymyksiä ja joutunut monesti turvattomiin tilanteisiin. Sen takia on erityisen tärkeää, että jo aiemmin mainitsemani psyykkinen turvallisuus nuoren kohdalla toteutuu. On tärkeää, että hän kokee turvallisuudentunnetta ja luottamusta. Ohjaajan täytyy pitää kiinni lupauksistaan ja kunnioittaa ohjattavaa. Kaikilla ihmisillä on vahvuuksia. Ohjaaja voi yhdessä nuoren kanssa etsiä nuoren vahvuuksia. Ne tukevat itsetunnon kehitystä ja myönteisen käsityksen muodostumista itsestä. (Mt., 129-130.)

Kalliolan ym. (2010, 133) mukaan suurin osa erityisen tuen tarpeessa olevista henkilöistä hyötyy selkeästä arjen strukturoinnista eli jäsentämisestä. Struktuurin avulla selkiytetään aikaa, paikkaa ja toimintaa. Se lisää ennakoitavuutta ja turvallisuutta ja auttaa henkilöä suoriutumaan paremmin erilaisista tehtävistä päivän aikana. (Mt., 133.) Hanaa! -ryhmissä strukturointi huomioidaan niin, että ryhmä kokoontuu yleensä aina samana päivänä ja samaan aikaan ja niistä ilmoitetaan useita päiviä etukäteen. Ryh-

mäläisille lähetetään tekstiviestit ennen ryhmäkertaa. Viesteissä kerrotaan mitä tapahtuu ja missä ja tarvitseeko huomioida jotakin, esimerkiksi onko toimintaan omavastuusuutta.

On tärkeää, että myös ohjaaja voi saada tukea niin, että hän jaksaa toimia parhaalla mahdollisella tavalla ohjattavan parhaaksi. Ohjattavat, joilla on erilaisia vaikeuksia, herättävät ohjaajissa paljon tunteita, välillä myös negatiivisia. Ohjaajalle voi tulla riittämättömyyden tunne, jos ei pysty auttamaan ohjattavaa tai poistamaan ongelmaa. Tämän takia on hyvin tärkeää, että ohjaaja pystyy jälkikäteen käymään tilanteita läpi ja työstämään tunteitaan. Tämä voi tapahtua työnohjauksessa tai muissa keskusteluissa esimerkiksi muiden ohjaajien kesken. Tämä mahdollistaa ohjaajan kasvun omassa työssään ja näin vaikuttaa myös ohjattavan kasvuun. (Mt., 132.)

Lopuksi muistuttaisin, että kaikki ovat erilaisia, joten kaikki keinot eivät toimi kaikkien kanssa. Tärkeintä on oppia tuntemaan nuori ja kokeilun kautta löytämään parhaat ohjaamisen ja kohtaamisen keinot jokaiselle nuorelle. Nuorta ajatellen tärkeintä vapaaajan ryhmätoiminnassa on mielestäni se, että nuori saa mielekästä toimintaa vapaaajalleen, oppii uusia asioita ja saa onnistumisen kokemuksia.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1. Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Hankkeella oli tarvetta selvittää kohderyhmän kokemuksia toiminnasta. Nämä tiedot tarvittiin STEA:n väliraporttiin, joka lähetettiin huhtikuussa 2019. Kyselytutkimuksen avulla haluttiin selvittää ryhmätoiminnassa käyvien nuorten, heidän avustajiensa ja vanhempiensa kokemuksia ryhmätoiminnasta hankkeen tavoitteisiin peilaten. Kerron hankkeen tavoitteista nuorten lähtökohdista 3.1 alaluvussa.

Muita kohderyhmiin liittyviä tavoitteita ovat, että perheet ja avustajat saavat vinkkejä ja rohkaisua nuoren elämän aktivoimiseen, avustajat saavat kokemuksia erilaisista vapaa-ajanviettotavoista ja ohjaajat nostavat nuoren läheisille esille hänen vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Tavoitteena on myös, että eri sektorit tekevät enemmän yhteistyötä nuorten vapaa-ajan aktivoimiseksi (Rautiainen 2016, 4). Tavoitteena oli

saada tietoon sekä hyvin toimivat asiat, että kehittämistarpeet. Kysely haluttiin tehdä tällä kertaa erityisesti myös vanhemmille, koska heille ei ole aiemmin hankkeen aikana tehty kyselyitä eikä kerätty palautetta muillakaan keinoilla.

5.2 Lähestymistavan ja menetelmän valinta

Sovellan kehittämistyöhöni tapaustutkimusta. Tapaustutkimuksessa tutkitaan yksittäistä tapahtumaa, rajattua kokonaisuutta tai yksilöä käyttämällä erilaisia menetelmiä. Tutkimuksen kohteenani oli hankkeen ryhmätoiminta. Tapaustutkimuksissa voidaan käyttää sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä. Tapausta tutkimalla pyritään lisäämään ymmärrystä tietystä ilmiöstä pyrkimättä yleistettävään tietoon. Yleensä tapaustutkimus valitaan menetelmäksi, kun halutaan ymmärtää kohdetta syvällisesti ja huomioida siihen liittyvä konteksti esimerkiksi olosuhteet ja taustat. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2019; Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2015, 52.)

Tapaustutkimuksessa on tärkeämpää saada selville suppeasta kohteesta paljon kuin laajasta kohteesta paljon (Ojasalo ym. 2015,52). Tältä osin työni ei vastaa tapaustutkimusta, koska minulla oli tarkoitus tavoittaa mahdollisimman moni perusjoukosta ja saada tietoon heidän kokemuksiaan. Tutkimukseni ei vastaa tapaustutkimusta myöskään siltä osin, että käytän vain kahta eri menetelmää. Ojasalon ym. (2015, 52-53) mukaan tapaustutkimus soveltuu hyvin kehittämistyön lähestymistavaksi silloin, kun tarkoituksena on tuottaa kehittämisehdotuksia. Kehittämistyössä on tarkoituksena tuottaa uutta tietoa kehittämisen tueksi.

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelminä käytän kyselyitä ja ryhmäkeskustelua. Valitsin kyselyn, koska se on menetelmänä nopea ja tehokas ja sen avulla saadaan helposti kerättyä vastauksia suurelta määrältä ihmisiä. Kyselyissä on kuitenkin myös heikkouksia. Kyselyn heikkouksina pidetään saadun tiedon pinnallisuutta ja vastaajien suhtautumisen vakavuuden arvioinnin vaikeutta. Eikä tiedetä miten perehtyneitä vastaajat ovat tutkittuun aiheeseen. (Mt., 121.)

Käytin määrällisiä ja laadullisia kysymyksiä. Suljetut monivalintakysymyksen ovat määrällisiä ja avoimet kysymykset laadullisia. Määrälliset menetelmät sopivat hyvin sellaiseen tilanteeseen, jossa halutaan testata jonkin teorian paikkaansa pitävyyttä.

Yleensä teoriasta tehdään väittämiä ja oletuksia, joita testataan kyselyllä. Kyselyn jälkeen todetaan pitävätkö hypoteesit paikkansa. Jos pitävät, ne todennetaan tosiksi ja jos eivät, ne todetaan epätosiksi. Kyselyn avulla kerätty materiaali analysoidaan tilastollisten menetelmien avulla ja tiedot yleistetään koskemaan joko perusjoukkoa. Tutkija ei yleensä vaikuta tutkimuksen kohteeseen. (Mt., 104-105.)

Haastattelin myös hankkeen ohjaajia. Käytin avointa ryhmäkeskustelua ehdotusten kehittämistarpeen varmentamista ja jatkoideointia varten. Ryhmäkeskustelun pohjana käytin kyselyiden vastauksista nousseita kehittämissuhteita. Ryhmäkeskustelu on tyypillinen laadullinen menetelmä ja siinä on olennaista vuorovaikutus kaikkien keskustelevien tahojen kesken (Heikkilä 2014, 16; Ojasalo ym. 2015, 105).

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tarkoituksena on hankkia suppeasta kohteesta paljon tietoa ja ymmärtää ilmiötä kokonaisvaltaisemmin. (Ojasalo 2015, 105.) Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkittavat henkilöt tietävät tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2013, 86).

5.3 Kyselylomakkeen luominen

Aluksi kävimme hankekoordinaattorin kanssa läpi asiat, jotka halusimme saada kyselyllä selvitettyä, sen jälkeen muotoilin kysymykset, päätin niiden järjestyksen ja tavan, jolla niitä kysytään, esimerkiksi avoin vai suljettu kysymys, moniko portainen Likertin asteikko ja niin edelleen. Sen jälkeen hankekoordinaattori ja yksi ohjaajista kävivät kyselyt läpi ja antoivat kehittämissuhteita, joiden pohjalta muokkasimme lomakkeita.

Tapasimme hankekoordinaattorin kanssa ja päädyimme vielä tekemään muutamia pieniä muutoksia kyselyihin, esimerkiksi vaihtamaan osan vastauksista paikkaa avustajien ja vanhempien lomakkeissa niin, että ne tulisivat ainakin suunnilleen samassa järjestyksessä kuin nuorten kyselyssä. Tällöin niitä olisi helpompi vertailla keskenään. Kaikkien lomakkeissa ei tosin voi olla kaikkia samoja kysymyksiä. Esimerkiksi nuoret eivät välttämättä osaisi vastata, miten he ovat aktivoituneet, ja vanhemmat taas eivät tiedä kaikkia ryhmäkertojen aikana tapahtuvia asioita, koska he eivät ole paikalla ryhmässä.

Kyselyitä tehtiin kolme erilaista, omat kyselyt nuorille, heidän avustajilleen ja heidän vanhemmilleen. Nuorille tehtävän kyselyn on tarkoitus olla yksinkertainen ja melko lyhyt niin, että kaikki osaavat itsenäisesti tai avustuksella täyttää sen. Nuorten kyselyn pohjalta teimme avustajille ja vanhemmille omat kyselyt. Vanhempien kyselyssä asiat käsitellään vapaa-ajan ja kodin näkökulmasta ja avustajien kyselyssä vapaa-ajan ja ryhmätoiminnan näkökulmasta.

Kaikki kyselyt sisältävät suljettuja kysymyksiä, sekä neljä avointa kysymystä, jotka ovat soveltaen kaikille samat. Ensimmäisen tehtävän kysymyksissä nuorten kyselyssä olen käyttänyt kolmiportaista Likertin asteikkoa. Valitsin tämän, koska kyselyiden on oltava nuorille yksinkertaisia ja helposti täytettäviä. Avustajien ja vanhempien kyselyissä käytän viisiportaista Likertin asteikkoa.

Likertin asteikkoa käytetään mielipideväittämissä. Yleensä se on 4-5-portainen järjestyksasteikon tasoinen asteikko, joissa toisessa ääripäänä on yleensä väittämä ”täysin samaa mieltä” ja toisena ääripäänä ”täysin eri mieltä”. Vastaaaja valitsee vaihtoehdoista yhden, joka kuvaa parhaiten hänen käsitystään asiasta. (Heikkilä 2014, 51.)

Suljetuissa kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja ympyröi tai rastittaa parhaiten kuvaavan vaihtoehdon. Suljettujen kysymysten käytön tarkoituksena on vastausten käsittelyn yksinkertaistaminen ja tietynlaisten virheiden torjunta. Kun vastausvaihtoehdot ovat valmiina, vastaaminen ei esty kielivaikeuksien takia ja kritiikin antaminen helpottuu. Niihin on myös nopea vastata. Suljettujen kysymysten haittoja ovat ainakin se, että vastaus saatetaan antaa harkitsematta ja se, että jokin olennainen vaihtoehto saattaa puuttua. (Heikkilä 2014, 49.)

Avoimet kysymykset tarkoittavat avointa vastauskenttää, johon vastaaja voi itse kirjoittaa mitä haluaa. Avoimia kysymyksiä käytetään yleensä silloin, kun vaihtoehtoja ei tarkkaan tunneta etukäteen. Niiden etu on se, että niitä on helppo laatia. Avointen kysymysten haittoja ovat työläs käsiteltävyys, ja vaikea luokiteltavuus sekä se, että ne saatetaan herkästi jättää tyhjäksi. (Mt., 47.)

Suurin osa kysymyksistä liittyi hankkeen tavoitteisiin, mutta kysyimme jotakin myös ohjaajien toiminnan ja ylipäättään hankkeen toiminnan kehittämiseksi. Ohjaajien toiminnasta kysyimme, koska se on työni näkökulma ja on hyvin tärkeää, että ohjaajat voisivat kehittää toimintansa. Kyselylomakkeet ovat liitteenä (liitteet 2-4).

Nuorten kyselyn oli tarkoitus olla yksinkertainen ja helppo ymmärtää ja täyttää. Sen takia en tehnyt saatekirjettä, vaan saatesanat kyselyn alkuun Heikkilän (2014, 59) ohjeiden mukaan. Saatesanat ovat yksinkertaiset ja ne kertovat kyselyn liittyvän Hanaa! -hankkeeseen ja sen olevan osa minun opinnäytetyötäni. Lomakkeessa on Hanaa!-hankkeen logo. Lomakkeiden jaon yhteydessä kerroimme suullisesti kyselyn tavoitteet ja käyttötavan. Lomakkeet täytettiin ja palautettiin paikan päällä, siksi palautusohjeita ei tarvitse lukea kyselyssä. Kyselyn lopussa kiitettiin vastaamisesta. Avustajilla oli tämä sama saate, koska myös he täyttivät lomakkeet ryhmissä.

Vanhempien kyselyn saatesanat olivat kattavammat. Niissä mainitaan kyselyn olevan hankkeeseen liittyvä kysely, jonka tuloksia käytetään rahoittajalle eli STEA:lle raportointiin. Se kertoo työn olevan osa minun opinnäytetyötäni Humanistiselle ammattikorkeakoululle. Kysely motivoi vastaamaan kyselyyn kertomalla, ettei se vie paljoa aikaa ja että se antaa meille tärkeää tietoa. Se myös ohjeistaa lomakkeen palautuksesta. Saatesanoissa mainitaan, että vastaukset käsitellään nimettöminä. Lopuksi on hankekoordinaattorin ja minun puhelinnumero ja sähköpostiosoite lisätietojen kysymistä varten. Lomakkeessa on Hanaa! -hankkeen logo. Lomakkeen lopussa kiitetään vastaamisesta.

5.4 Kyselyn toteuttaminen ja aineiston keruu

Päätimme hankkeen ohjaajien kanssa, että on helpointa täyttää kyselyt ryhmäkerroilla. Siten saavuttaisimme suurimman osan nuorista ja avustajista helpoiten ja voimme tarvittaessa auttaa heitä täyttämään kyselyt. Osa nuorista tarvitsi henkilökohtaisen avun kyselyiden täyttämiseen. Tämän takia teimme paperiset kyselyt. Vanhemmille laitoimme kyselyt kirjekuoriin ja pyysimme nuoria viemään ne kotiin täytettäväksi ja palauttamaan seuraavalle ryhmäkerralle. Hankekoordinaattori myös laittoi vanhemmille sähköposteihin linkin, jonka kautta he voivat käydä täyttämässä kyselyn Webropolissa.

Loimme kyselyt joulukuussa. Vastauksia kerättiin pääsääntöisesti kolmella kerralla, viimeisellä kerralla ennen joululomaa ja jatkettiin tammikuussa, mutta yksittäisiä vastauksia kerättiin vielä helmikuun aikana. Tavoitteenamme oli kerätä vastauksia kaikilta ryhmissä käyviltä nuorilta ja heidän avustajiltaan. Laitoimme kyselyt nuorten vanhemmille sen perusteella, ketkä nuorista asuvat vanhempiansa luona tai käyvät usein heidän luonaan. Tarkoituksena oli, että kyselyyn vastaavat vanhemmat olisivat tietoisia lapsensa ryhmätoiminnan kokemuksista. Vanhemmilta pyydettiin vastauksia ryhmissä, jos he toivat nuoria sinne, puhelimitse ja sähköpostitse.

Teimme kyselyt kaikkiin muihin ryhmiin, paitsi Siilinjärven ryhmään. Jätimme tämän ryhmän pois kyselystä, koska se oli kokoontunut kyselyiden tekoaikaan vasta muutama kerran. Nuorten olisi ollut haastavaa vastata kaikkiin kysymyksiin, koska he eivät vielä olisi tunteneet hankkeen toimintaa kunnolla. Lisäksi tulokset olisivat vääristyneet, koska kyselyn sisältämät asiat eivät olisi voineet täyttyä noin kahdesta neljään käyntikerran aikana. Tein kaikki kolme kyselyä myös Webropoliin. Keräsin toisen ohjaajan kanssa aineiston Webropoliin yhteenvetoa varten. Tein kyselyiden yhteenvedon Webropolin raportointityökaluilla.

Kyselyiden vastauksia lukiessamme huomasimme hankekoordinaattorin kanssa, että joitakin tärkeäksi kokemiamme kysymyksiä puuttui lomakkeista. Osalle muistimme perustelut, että miksi olimme jättäneet sen pois. Esimerkiksi, sama asia on kysytty eri muodossa, vähän eri näkökulmasta. On myös mahdollista, että joku kysymys oli jäänyt vahingossa pois lopullisesta versiosta, vaikka se olisi suunnitteluvaiheessa vielä ollut siinä mukana, koska teimme lomakkeiden luomisen loppuvaiheessa useita muokkauksia, jolloin joku kysymys on voinut epähuomiossa jäädä pois lopullisesta versiosta.

6 TULOKSET

6.1 Tuotokset

Opinnäytetyöni tuotoksia ovat yhteenvedo kyselyn vastauksista sekä kehittämisehdotuksia Hanaa! -hankkeelle ryhmätoimintaan. Kyselyiden yhteenvedoista näkee kuinka

moni nuori, avustaja ja vanhempi on mitäkin mieltä. Näin saadaan rahoittajalle osoitettua lukuja toiminnan hyödyistä ja kehittämisen tarpeista. Tein yhteenvedon Webropolia hyödyntäen.

Kehittämisehdotuksia nousi esille kyselyiden vastauksista. Näitä ehdotuksia työstettiin ohjaajien ryhmäkeskustelussa, jonka pohjalta koostin kehittämisehdotukset ryhmätoimintaan. Teemoittelin ehdotukset ja lisäsin omia ehdotuksia ohjaajien ehdotuksiin. Kehittämisehdotusten on tarkoitus muistuttaa ohjaajia ryhmätoiminnan tärkeistä asioista.

6.2 Kyselyiden tulokset

Taulukoiden ulkomuodossa pyrin lukijaystävälliseen ilmaisuun. Muutin taulukoiden vastausvärejä niin, että ne ovat kaikissa kolmessa kyselyssä yhtäläiset ja värit ovat pirteät. Vahvistin vastausvaihtoehtojen tekstiä, jotta siitä saisi paremmin selvää. En laittanut taulukoihin keskiarvolukemia, sillä ne voisivat hämätä lukijaa, koska nuorten kyselyn maximi pistemäärä on pienempi kuin muissa kyselyissä. Sen sijaan lisäsin palkkeihin lukumäärät, jotka kertovat, kuinka moni on vastannut minkäkin vaihtoehdon.

Poimin vastauksista opinnäytetyölleni olennaisimmat kohdat. Kerron tulokset aihealueittain: nuoren viihtyminen ryhmissä, nuoren rohkaistuminen ja aktivoituminen ja ohjaajien toiminta. Havainnollistan ohjaajien toimintaan liittyvät vastaukset taulukoiden avulla kaikista kolmesta kyselyistä, koska ne ovat työni kannalta tärkeimpiä. Lisäksi kerron nuorten kyselyn vastauksia. Vaikka ne ovat nuorten omia kokemuksia, niistä voi päätellä ohjaajien toiminnan onnistumista. Koska kyselyt on tehty myös hankkeen rahoittajalle raportointia varten, niissä on kysymyksiä, jotka eivät ole olennaisia opinnäytetyöni kannalta. Sen takia käsittelen avustajien ja vanhempien vastauksista vain ohjaajiin liittyvät vastaukset sekä ne avoimet kysymykset, jotka liittyvät ohjaajien toimintaan ja toiminnan kehittämiseen.

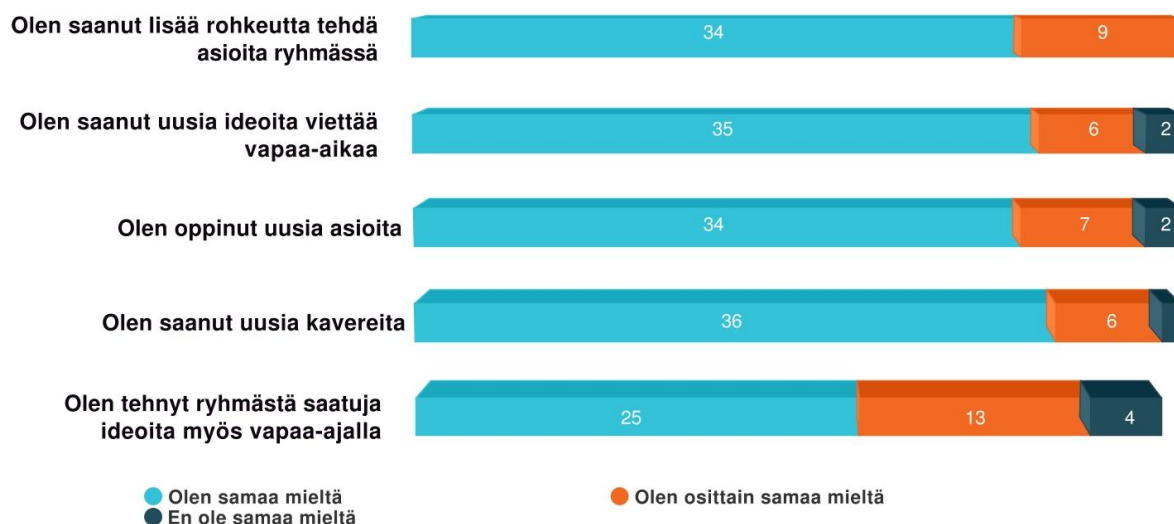
Kyselyyn vastasi nuorista 43, avustajista 13 ja vanhemmista 15. Osa nuorista on jättänyt jonkun kohdan vastaamatta. Myös avustajat ja vanhemmat ovat jättäneet yksittäisiä kohtia vastaamatta. Tästä kerron tarkemmin alaluvussa 6.4. Kyselyiden vastaukset tulevat liitteeksi (liitteet 5-7).

Taulukko 1. Nuorten kysely. Nuorten viihtyminen ryhmissä.

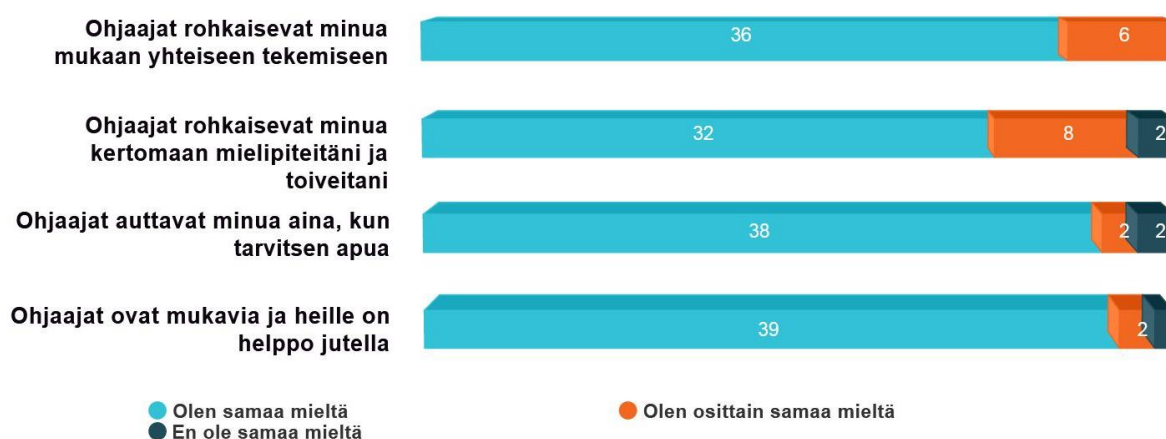
Taulukon 1 vastaukset ovat nuorten kyselystä. Vastaajista 43/43 eli kaikki ovat samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että ryhmään on mukava tulla ja että ryhmissä tekeminen on kivaa ja monipuolista. Vastaajista 43/43 eli kaikki ovat samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että ryhmässä tapahtuvaan tekemiseen on helppo osallistua. 42/43 on samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että kokee olonsa turvalliseksi ryhmässä. Vastaajista 1/43 on väittämästä eri mieltä eli ei koe oloaan turvalliseksi ryhmässä. Vastaajista 43/43 eli kaikki ovat samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että uusia asioita on mukavaa tehdä ja vastaajista 43/43 eli kaikki ovat samaa mieltä siitä, että on kiva käydä uusissa paikoissa. Vastaajista 42/42 eli kaikki ovat samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että he ovat saaneet mukavia muistoja ja kokemuksia.

Taulukko 2. Nuorten kysely. Nuorten aktivoituminen ja rohkaistuminen.

Taulukon 2 vastaukset ovat nuorten kyselystä. Nuorista 43/43 eli kaikki ovat samaa tai osittain samaa mieltä, että he ovat saaneet lisää rohkeutta toimia ryhmässä. Nuorista 41/43 on samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että hän on saanut uusia ideoita viettää vapaa-aikaa ja 38/42 on myös toteuttanut näitä ideoita vapaa-aikanaan. Nuorista 2/43 ei ole saanut ryhmästä uusia ideoita viettää vapaa-aikaa ja 4/42 ei ole toteuttanut ryhmästä saatuja ideoita vapaa-ajalla.

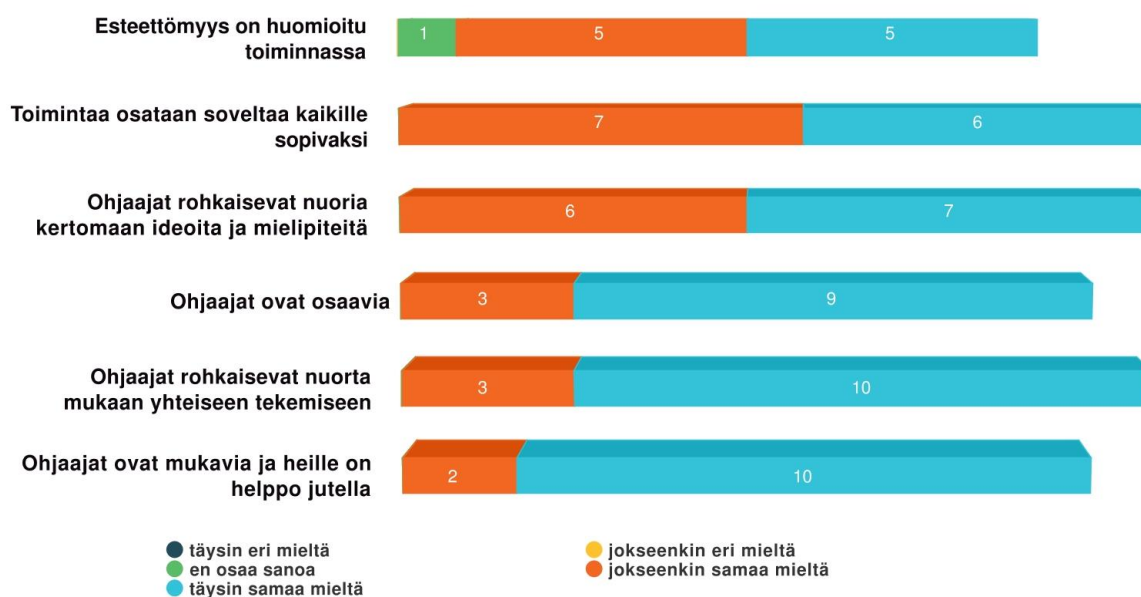
Taulukko 3. Nuorten kysely. Ohjaajien toiminta.

Taulukon 3 vastaukset ovat nuorten kyselystä. Vastaajista 42/42 on samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että ohjaajat rohkaisevat häntä mukaan yhteiseen tekemiseen. 40/42 on samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että ohjaajat rohkaisevat häntä kertomaan mielipiteitään ja toiveitaan. Vastaajista 2/42 ei ole samaa mieltä väittämästä eli ei koe, että ohjaajat rohkaisevat häntä mielipiteiden ja toiveiden ilmaisuun.

Vastaajista 40/42 on samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että ohjaajat auttavat aina, kun hän tarvitsee apua. Vastaajista 2/42 ei ole samaa mieltä eli kokee, että ohjaajat eivät auta häntä aina kun hän tarvitsee apua. Vastaajista 41/42 on samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella. 1/42 vastaajista ei ole väittämästä samaa mieltä eli kokee, että ohjaajat eivät ole mukavia tai, että heille ei ole helppoa jutella, tai sekä että.

Taulukko 4. Avustajien kysely. Ohjaajien toiminta.

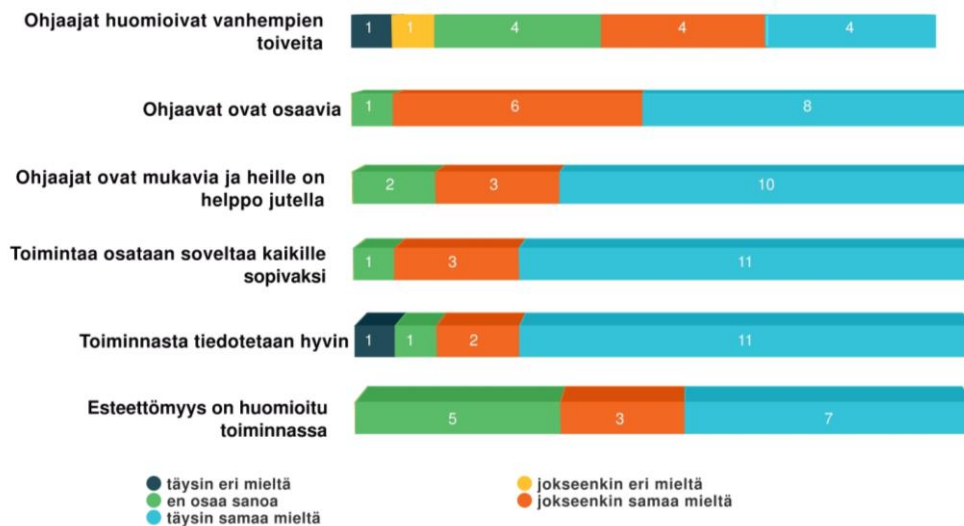

Taulukon 4 vastaukset ovat avustajien kyselystä. Vastaajista 5/11 on täysin samaa mieltä ja 5/11 jokseenkin samaa mieltä siitä, että esteettömyys on huomioitu toiminnassa. 1/11 ei osaa sanoa, onko esteettömyys huomioitu toiminnassa. Vastaajista 6/13 on täysin samaa mieltä siitä, että toimintaa osataan soveltaa kaikille sopivaksi ja 7/13 on väittämästä jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista 7/13 on täysin samaa mieltä siitä,

että ohjaajat rohkaisevat nuoria kertomaan ideoitaan ja mielipiteitään ja 7/13 on väittämstä jokseenkin samaa mieltä.

Vastaajista 10/13 on täysin samaa mieltä siitä, että ohjaajat rohkaisevat nuoria yhteiseen tekemiseen ja 3/ on väittämstä jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista 9/12 on täysin samaa mieltä siitä, että ohjaajat ovat osaavia ja 3/12 on väittämstä jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista 10/12 on täysin samaa mieltä siitä, että ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella ja 2/12 on väittämstä jokseenkin samaa mieltä.

Taulukko 5. Vanhempien kysely. Ohjaajien toiminta.

Taulukon 5 vastaukset ovat vanhempien kyselystä. Vastaajista 8/14 on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ohjaajat huomioivat vanhempien toiveita. 4/14 ei osaa sanoa, että huomioivatko ohjaajat vanhempien toiveita. 1/14 on väittämstä jokseenkin eri mieltä ja 1/14 on väittämstä täysin eri mieltä. Vastaajista 14/15 on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ohjaajat ovat osaavia. 1/15 ei osaa sanoa, että ovatko ohjaajat osaavia. Vastaajista 13/15 on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella. 2/15 ei osaa sanoa, että ovatko ohjaajat mukavia tai onko heille helppo jutella, tai sekä että.

Vastaajista 14/15 on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että toimintaa osataan soveltaa kaikille sopivaksi. 1/15 ei osaa sanoa, että osataanko toimintaa soveltaa kaikille sopivaksi. Vastaajista 13/15 on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä,

että toiminnasta tiedotetaan hyvin. 1/15 ei osaa sanoa, että tiedotetaanko toiminnasta hyvin ja 1/15 on täysin eri mieltä siitä, että toiminnasta tiedotetaan hyvin. Vastaajista 10/15 on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että esteettömyys on huomioitu toiminnassa.

Seuraavaksi kerron avointen kysymysten vastauksia ohjaajien toimintaan ja toiminnan kehittämiseen liittyen. Ensimmäisenä on nuorten kyselyn avoimet vastaukset. Kysymys on ”Mikä ei ole ollut kivaa, mitä haluaisin muuttaa toiminnassa?” Nuorista 21/43 vastasi tähän kysymykseen. Nuorista 11/21 ei halua muuttaa mitään, vaan ovat tyytyväisiä toimintaan. 8/21 nuorista kertoo, mistä ei ole tykännyt toiminnassa, kuten mikä on ollut tylsää tai mistä paikasta ei ole tykännyt. Nuorista 2/21 haluaisi muuttaa aika-tiloja. Nuorista 1/21 vastaa ettei tiedä mikä on ollut kivaa tai mitä haluaisi muuttaa toiminnassa.

Seuraavaksi kysyin mielipidettä ohjaajista. Kysymys on ”Mitä mieltä olen ohjaajista?” Nuorista 36/43 vastasi tähän kysymykseen. Nuorista 35/36 on vastannut positiivisesti, esimerkiksi kehumalla ohjaajia. 26/36 mielestä ohjaajat ovat kivoja tai mukavia. Muita kehuja ovat: mahtavia, iloisia, kannustavia, ihania, hyviä, ihkuja ja nättejä. Nuorista 1/36 vastaa, ettei tiedä mitä mieltä on ohjaajista.

”Ohjaajat ovat iloisia ja kannustavia. Heille on helppo kertoa asioita :)” V1

”Ohjaajat ovat tosi mukavia ja heidän kanssaan on kiva tehdä kaikenlaista yhdessä” V2

”Kaikki ohjaajat ovat mukavia” V3

”Tekevät hyvää työtä hanaa ryhmässä” V4

Avustajilla on kysymys ”Miten kehittäisin ryhmän ohjaajien toimintaa? Toiveita ohjaajille.” Avustajista 6/13 on vastannut tähän kysymykseen. Heistä 5 on laittanut kehittämis ehdotuksen. Heistä 1 on kehunut ohjaajia todella osaaviksi. Ehdotukset on lueteltu alapuolella.

”Palautekeskusteluja yhdessä.” V1

”Enemmän kulttuuritapahtumia (teatteri, elokuvat ym.)” V2

”Valmiiksi koottu yhteystieto paperi olisi kiva, jos tarvitsee soittaa kysyä jotain, löytyisi helposti.” V3

”Ehkä hieman enemmän ohjausta tekemiseen keskenään, ohjausta niihin ns. odottelukohtiin. Onkia ryhmän ominaispiirteet, käyttää niitä esim. motivointia, alkulaulu tai joku tuttu ns. ryhmän iskulause.” V4

”Ohjaajia voisi toisinaan olla enemmän.” V5

Yksi kysymyksistä on ”Miten kehittäisin hankkeen toimintaa? Vapaa sana, ruusut & risut?” Avustajista 7/13 on vastannut tähän kysymykseen. Näistä vastauksista 4 sisältää kehittämisehdotuksen. Näistä kahdessa on kehitetty hanketta ja ryhmäkertoja ja yhdessä on kerrottu, että paikat, joihin on kulku hissillä tai portailla, on este heidän osallistumiselleen. Ehdotukset on lueteltu alapuolella.

”Hankesuunnitelma oman paikan hankinnoista.” V1

”Toisinaan voisi olla vaikka kahdesti viikossa. Esim. ti ja to, joka toinen viikko.” V2

”Jotkut suuremmat tapahtumat voisivat olla mukavia, nuori näkisi uusia kasvoja.” V3

”Voisiko nuorilta kysyä mitä he haluaisivat tehdä? Musiikkijuttuja voisi olla myös, soittamista, laulamista, vierailevia ”tähtiä.” V4

Vanhemmilla oli sama kysymys kuin avustajilla ohjaajiin liittyen, eli ”Miten kehittäisin ryhmän ohjaajien toimintaa? Toiveita ohjaajille.” Vanhemmista 6/15 vastasi tähän kysymykseen. Vastauksista kolmessa kehitetään ohjaajia eikä esitetä toiveita tai ehdotuksia. Vastauksista kolmessa on kehittämisehdotuksia, ne on lueteltu alapuolella.

”Ohjaajia tarvittaisiin joskus lisää. Joillain nuorilla on mukana oma avustaja, joka mahdollistaa osallistumisen. Selkeät ohjeet mitä tehdään, voisi käyttää myös kuvia.” V1

”Kommunikaatiovalmiuksia vaikeasti autististen kanssa” V2

”Kännykät ehdottomasti pois toiminnan aikana! Häiritsee muidenkin keskittymistä.” V3

Viimeinen kysymys on ”Miten kehittäisin hankkeen toimintaa? Vapaa sana, ruusut & risut?” Vanhemmista 9/15 vastasi tähän. Näistä vastauksista viidessä kehdutaan toimintaa, kiitetään siitä ja toivotaan, että toiminta jatkuu. Vastauksista neljässä on kehittämis ehdotus, jotka on lueteltu alapuolella.

”On huomioitu, että vammaisen nuori voi osallistua lähes kaikkeen toimintaan. Joskus saisi olla vaihtoehto toiminnalle, jos ei voi osallistua. Hienoa, että toimintaa tuetaan rahallisesti, ettei osallistumisen omavastuut ole suuria. Nuorella ei ole muita säännöllisiä harrastuksia. Tämä toiminta on todella tärkeää. ISO KIITOS!” V1

”Lisää painoa toiminnalliseen suuntaan.” V2

”Pystyisikö järjestämään pidempiä päivä-/viikonloppureissuja? Voisi olla kiva esim. isommille??” V3

”Jäsenille kykyjensä mukaista vetovastuuta - ohjaajan tukemana. Itsetunnon kohottavia/vahvistavia asioita, toistamista. Tällaisten nuorten uskomisiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiin yhteiskunnan jäsenenä saattaa olla hyvinkin heikko. Olisi varmaan tarpeen perustaa puolue vajaakuntoisten ihmisten asioita ajamaan!” V4

6.3 Kyselyiden yhteenveto

Kyselyiden vastauksista voi päätellä, että pääpiirteittään sekä nuoret, avustajat että vanhemmat ovat tyytyväisiä Hanaa! -ryhmätoimintaan. Hankkeen määrällisiin tavoitteisiin kuuluu 100 nuoren tavoittaminen ja $\frac{3}{4}$ ryhmäläisen hyötyminen toiminnasta esimerkiksi löytämällä uuden harrastuksen tai ystävyysuhteen tai lähipiiri tukee nuorta harrastukseen vapaa-ajalla. (Projektiavustus 2016, 5.) Kyselyyn vastanneiden perusteella 100 nuoren tavoittamisen tavoite ei ole täyttynyt, mutta kuten aiemmin olen maininnut, niin kyselyä ei ole tehty Siilinjärven ryhmään. Lisäksi on nuoria, jotka käyvät ryhmissä, mutta heitä ei ole tavoitettu vastausten keräämiskerroilla. Uusia nuoria tulee jatkuvasti tutustumaan ja mukaan toimintaan. Lisäksi kesällä järjestetään kestätoimintaa, jonne voi tulla uusia nuoria. Tämän tavoitteen on siis mahdollista täytyä vielä tänä vuonna.

Kolme neljäsosaa kyselyyn vastanneista nuorista on 32 nuorta. Nuorista 42 on vastannut saaneensa uusia kavereita. Emme kysyneet uuden harrastuksen löytymistä, mutta nuorista 38 kertoo kokeilleensa ryhmästä saatuja ideoita vapaa-ajalla. Eli ideoita uusiin harrastuksiin on saatu ja kokeiltu. Toki myös ryhmässä käynti on nuorelle harrastus. Näiltä osin hankkeen tavoitteet täyttyvät.

Toiminnan jatkuminen hankkeen päätyttyä on hankkeen tärkeä tavoite tässä vaiheessa, kun hanketta on jäljellä reilu puoli vuotta. Sen takia kokosin tähän toiminnan jatkumista koskevat luvut ja kommentit. Huomautan, että tätä ei ole suoraan kysytty kyselyissä, siksi määrät ovat pieniä. Jos sitä olisi kysytty, määrät olisivat mielestäni varmasti paljon suuremmat. Nuorista $\frac{2}{43}$, avustajista $\frac{1}{13}$ ja vanhemmista $\frac{2}{15}$ on esittänyt toiveensa toiminnan jatkumisesta.

”Toivon, että ryhmän toiminta jatkuu. Miksi luopua hyvästä, jos se on tuonut paljon hyvää mukanaan? Ei luovuta hyväksi havaitusta toiminnasta!!”

V1, nuorten kysely

”Toivottavasti toiminta saa jatkoa! Tällöinen toiminta on erittäin kaivattua tänne Iisalmeen! :)” V2, avustajien kysely

”Jatkoa toivon tälle ryhmälle, koska tämä on hyödyllinen ja sosiaalisia kontakteja (vertaistukea) tukeva ryhmä.” V3, vanhempien kysely

6.4 Kyselyn luotettavuus ja eettisyys

Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret eivät täyttäneet kyselyä itse, vaan joko ohjaaja tai avustaja täytti sen hänen puolestaan, pyytämällä häneltä vastaukset nuoren tason mukaisesti. Esimerkiksi osa kyselyyn vastanneista nuorista ei puhu, tai puhuu epäselvästi. Tämän vuoksi nuorelle on saatettu ehdottaa vain vaihtoehdot ”kyllä” ja ”ei”. Osa nuorista on jättänyt joitakin kohtia vastaamatta, jos niitä on ollut hankala kysyä nuorelta tai vaikeaa saada häneltä vastaus. Nuoret eivät välttämättä ole ymmärtäneet kysymyksiä kunnolla, jolloin on ollut helppoa vastata vain joka kerta sama vastaus. Myös avustajat ja vanhemmat ovat jättäneet yksittäisiä kohtia vastaamatta. Oletan kysymyksen olleen heille hankala vastata esimerkiksi siksi, ettei se suoraan liity heidän kokemuksiinsa. Nämä vinouttavat tuloksia.

Kyselyn tulokset voidaan yleistää koskemaan koko perusjoukkoa vain, jos kysely perustuu otokseen (Ojasalo ym. 2015, 129). Kyselyni ei perustu otokseen, joten tuloksia ei voi yleistää koskemaan koko perusjoukkoa eli kaikkia ryhmätoiminnassa mukana olevia nuoria, heidän avustajiaan ja vanhempiaan. Tällöin tutkimuksen luotettavuus kärsii. Jokaisen vastaajan kokemus on kuitenkin merkityksellinen ja tärkeää hankkeen kannalta.

Perusjoukko tarkoittaa sitä tutkimuksen kohteena olevaa joukkoa, josta tietoa halutaan (Heikkilä 2014, 12; Ojasalo ym. 2015, 122). Kohdeperusjoukkoon kuuluvat kaikki kiinnostuksen kohteena olevat yksiköt ja kehikkoperusjoukkoon kuuluvat ne yksiköt, jotka voidaan käytännössä tavoittaa (Heikkilä 2014, 32). Eli nuoret ja avustajat, jotka vastasivat kyselyyn, kuuluvat kehikkoperusjoukkoon, sillä heidät tavoitettiin ryhmistä, perusjoukosta ne ketkä eivät vastanneet kyselyyn, eivät saapuneet ryhmäkerroille, joten emme tavoittaneet heitä.

Olen kyselytutkimuksessani pyrkinyt noudattamaan Ojasalon (2015, 49) luettelemia eettisyyteen liittyviä ohjeita. Olen yrittänyt kyselyn jokaisessa vaiheessa olla rehellinen

ja huolellinen. Tieto on pysynyt luottamuksellisena, enkä ole vääristellyt tietoja. Kyselyiden vastaukset ovat liitteenä, joten vaikka olen yhteenvedoon poiminut niistä vain osan, niin liitteissä ne näkyvät kokonaisuudessaan. Vastaajille on ilmoitettu, että tämän kyselyn tietoja opinnäytetyössäni.

6.5 Ryhmäkeskustelun yhteenveto

Tapasimme hankkeen ohjaajien kanssa 5.3.2019. Ryhmäkeskustelun pohjana oli kyselyistä nousseet kehittämissuositukset. Luin ehdotukset ääneen ja ohjaajat keskustelivat keskenään, minä osallistuin keskusteluun välillä. Tein muistiinpanoja ja varalta äänitin keskustelun, että pystyn palaamaan siihen tarvittaessa. Ennen äänitystä kysyin siihen luvan kaikilta paikalla olevilta.

Tarkoituksena oli käsitellä jokainen kyselyistä noussut kehittämisen tarve ja pohtia sitä ohjaajien näkökulmasta ja miettiä, mitä ohjaajat voivat tehdä asialle. Esimerkiksi yksi kohta oli, että musiikkitapahtumissa on liian kova meteli. Ohjaajat keksivät, että he voivat ohjeistaa nuoria etukäteen ottamaan mukaan omat kuulosuojaimet. Tapauksen aikana nousi esille myös kaksi ohjaajien huomamaa kehittämisen tarvetta, jotka eivät olleet kyselyiden vastauksissa, mutta otin ne ylös ja ideoimme niitä eteenpäin.

Ohjaajien ryhmäkeskustelussa oli ideana, se, että ohjaajat pohtivat ja ideoivat eteenpäin kyselyistä nousseita kehittämissuosituksia. Tämä auttoi hankkeen työntekijöitä huomaamaan hankkeen kehittämistarpeita ja minua työstämään kehittämissuosituksia. Huomasin, että keskustelussa nousi esille myös hankkeen tavoitteissa olevia asioita. Esimerkiksi tapahtumista kertominen nuorille. Se on tavoitteissa seuraavasti: ”annetaan tietoa ja kokemuksia erilaisista toiminnan mahdollisuuksista” (Rautiainen 2016). Eli keskustelu oli ohjaajille itselleen hyvänä muistutuksena, että joihinkin asioihin pitäisi jatkossa panostaa enemmän.

Koostin ryhmäkeskustelun pohjalta yhteenvedon ja siitä vielä tiivistelmän, jotka lähetin heille sähköpostitse. Yhteenvedo koostuu 15:sta kohdasta. Näistä suurimmassa osassa on jokin tehtävä tai muistutus ohjaajille. Kaikkiin näistä kohdista ohjaajien tulisi kiinnittää huomiota jatkossa ja muistaa ne ohjatessaan ja suunnitellessaan toimin-

taa. Muita ryhmäkeskustelussa käsiteltyjä asioita olivat ryhmäkertojen pituuksien sopivuus, toiminnan vapaaehtoisuudesta kertomisen riittävyys, tapahtumista kertominen nuorille sekä terveellisten naposteltavien tarjoaminen ryhmissä.

7 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

7.1 Ehdotusten laatiminen

Kehittämisehdotuksia hankkeen toimintaan on tullut itse hankkeen puolelta monelta eri taholta: ohjausryhmästä, hallitukselta strategiapäivänä sekä ohjaajien ryhmäkeskustelusta. Materiaalia oli tarjolla liian paljon, siksi päätin pysyä alkuperäisessä suunnitelmassa ja lähteä työstämään ohjaajien ryhmäkeskustelussa ideoituja kehittämisen tarpeita.

Valmiit kehittämisehdotukset syntyivät niin, että ensin kyselyiden vastauksista nousseet kehittämisehdotukset käsiteltiin ohjaajien ryhmäkeskustelussa ja tästä keskustelusta koostin yhteenvedon. Poimin yhteenvedosta mielestäni ryhmätoiminnan kannalta olennaisimmat asiat ja teemoittelin ne. Ideoin näitä teemoja eteenpäin. Yhdistelin omia ja ohjaajien ideoita. Pyrin ehdotuksissa tuomaan esille, onko idea minun vai ohjaajien.

Kehittämisehdotukset on alkuperäisen suunnitelman mukaisesti laadittu hankkeen ohjaajien toiminnan kehittämiseksi. Ne auttavat hankkeen ohjaajia suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa jatkossa. Ne muistuttavat ohjaajia tärkeistä asioista ja tarjoavat ideoita kokeiltaviksi ryhmissä. Kehittämisehdotukset ovat opinnäytetyöni jälkeen yhdistyksen ja hankkeen työntekijöiden käytössä. He voivat jakaa niitä myös ryhmätoimintaa syksyllä 2019 jatkavien tahojen käyttöön.

7.2 Kehittämisehdotukset Hanaa!-hankkeeseen

Kehittämisehdotukset jakautuvat neljän teeman alle: nuorten osallisuuden vahvistaminen, viestintä ja some, toiminnan arviointi sekä Iisalmen ryhmätoiminnan kehittäminen. Erittelen Iisalmen ryhmätoiminnan siksi, koska moni kyselyistä noussut kehittämisehdotus liittyy nimenomaan tämän ryhmän toimintaan. Tein kehittämisehdotuksista tiivistelmän tiedoston loppuun.

Nuorten osallisuuden vahvistaminen

Nuorten osallisuuden vahvistaminen ja tukeminen on yksi tärkeimmistä ohjaajan tehtävistä. Ohjaajien täytyy miettiä, miten saa ajatuksia esille kaikilta, miten saadaan otettua myös ne haastavimmat huomioon, eli esimerkiksi ujut ja nuoret, jotka eivät puhu ollenkaan, tai puhuvat rajoitetusti. Ainakin yhdessä ryhmässä on autisteja, mikä vaatii kommunikointitapojen suunnittelua. Ohjaajien täytyy tarvittaessa käyttää aikaa kommunikaatiovälineiden- ja keinojen hankkimiseen, suunniteluun ja totutukseen. Ohjaajat ehdottivatkin, että voivat edellisellä kerralla pyytää nuoria ottamaan seuraavalle kerralle omat kommunikaatiokansionsa mukaan, esimerkiksi suunnittelukerroille. Tärkeää on, että ohjaajat muistavat säännöllisesti ainakin yrittää saada ajatuksia kaikilta nuorilta ja ottavat ne huomioon, jos niitä tulee esille.

Nuorten kohtaaminen ja nuoren kuulluksi tuleminen ovat toiminnan kulmakiviä ja tärkeitä muistaa joka ryhmätapaamisella. Ohjaajien pitää miettiä kysyvätkö nuorten toiveita tarpeeksi ja miten kysyvät. Tarjotaanko riittävästi osallistumisen mahdollisuuksia? Nuoria tulee tukea osallisuuteen ja tarjota mahdollisimman paljon heidän taitojensa ja mielenkiinnon kohteidensa mukaan mahdollisuuksia ottaa vastuuta ja harjoitella erilaisia asioita. Ohjaajat voisivat välillä käyttää aikaa miettimiseen, mitä nuoret voisivat milloinkin tehdä. Esimerkkejä: alkuvalmisteluissa avustaminen, pöydän kattaminen, oman pullan pyörittäminen, bingon pyörittäjänä toimiminen ja loppusiivouksessa avustaminen.

Viestintä ja some

Viestintä ja some teeman alle kuuluu toiminnasta tiedottamisen siirtäminen WhatsAppiin. Ohjaajat ehdottivat ryhmiä, joissa sekä tiedotetaan, että keskustellaan muutakin. Minä ehdotan, että tiedottaminen tapahtuu aiempaan tapaan yhdellä viestillä per viikko, ainoastaan sen lähetysväylä muuttuu, eli tekstiviestistä WhatsAppiin. WhatsAppissa on mahdollista luoda vastaanottajalista, jota voi käyttää samaan tyyliin kuin tekstiviestilistaa. Jatkossa siis voisi käyttää WhatsAppia ja tekstiviestejä heille, jotka eivät ole WhatsAppissa. Näin tiedottamisen saatavuus pysyy yhtä hyvänä, kun tiedot eivät häviä ryhmän muiden viestien sekaan.

Ohjaajien idea ryhmäkohtaisista WhatsApp-ryhmistä on mielestäni hyvä. Ryhmissä kannattaa kysyä kenellä on WhatsApp ja jos on, niin saako lisätä yhteiseen ryhmään. Ryhmissä on tarkoituksena, että nuoret pääsisivät tutustumaan toisiinsa paremmin ja olemaan toisiinsa yhteyksissä myös ryhmän ulkopuolella.

Ohjaajat ovat kannustaneet nuoria lisäämään toisiaan kavereiksi sosiaalisen median kanavissa. Mielestäni tätä kannattaa jatkaa ja kokeilla kaikissa ryhmissä. Tässä täytyy muistaa, ettei ketään tyrkytetä liikaa käyttämään somea tai lisäämään toisia kavereiksi väkisin. Nuorille on hyvä kertoa somen uhista, mutta myös mahdollisuuksista. Nuorten rohkaiseminen lisäämään toisiaan kavereiksi somen eri kanavissa lisää nuorten kommunikointia ryhmien ulkopuolella. Se tukee nuorten tutustumista toisiinsa, sitä kautta uusien kaverien saamista ja sitä kautta nuorten aktivoitumista.

Toiminnan arviointi

Vaikka toiminta olisi sujuvaa, sitä tulee arvioida jatkuvasti. Nuorilta on tärkeää kysyä palautetta säännöllisesti. Ryhmäkeskustelussa tuli esille, että yhteen ryhmään olisi hyvä ottaa säännöllinen, joka kerta toistuva tapa käyttöön. Tästä ohjaajille tuli idea fiiliskierroksesta ryhmäkerran alkuun tai loppuun. Minä ehdotan, että loppuun, niin silloin saa kysytyä fiilikset kyseisestä kerrasta ja siitä on hyötyä ohjaajille. Nuorilta saatu palaute edellisestä kerrasta toimii palautteena seuraavien kertojen suunnitteluun ja toteutukseen. Ehdotan, että kaikissa ryhmissä otettaisiin käyttöön tällaiset pikaiset fiiliskierrokset ryhmäkertojen loppuun. Se ei vie paljoa aikaa mutta antaa arvokasta tietoa. Fiiliskierroksiin ideoita: värikynät, peukut, ilmeet, kuvakortit, tunnekortit ja numerokortit.

Ohjaajien tulisi panostaa enemmän toiminnan aktiiviseen arviointiin ja sen kehittämiseen. Ohjaajat ottavat jo paljon nuorten ajatuksia huomioon, mutta sitä voisi tehdä vielä enemmän. Ohjaajien tulisi myös kartoittaa, minkä verran sitä missäkin ryhmissä tehdään ja pyrkiä saamaan ryhmäkohtaisia eroja pienemmiksi. Eri ohjaajat painottavat eri asioita, jolloin nuorten kuulemisen määrä ja laatu voi vaihdella paljonkin eri ryhmissä. Ehdotan ohjaajia keräämään säännöllisesti palautetta nuorilta ja kehittämään sen perusteella seuraavien kertojen suunnittelua ja toteutusta.

Muut jo käytössä olleet arviointimenetelmät kuten ohjausryhmä ja ohjaajien keskustelut ovat mielestäni toimivia ja niitä olisi hyvä jatkaa. Erityisesti jos ryhmätoimintaa järjestetään jatkossa eri toimijoiden yhteistyönä, kaikkien ryhmän ohjaajien tulisi koontua säännöllisesti ja käydä läpi menneitä ja erityisesti tulevia kertoja. Ryhmätoiminnalla tulee olla vastuutaho ja vastuuhenkilö, joka huolehtii yhdessä muiden ohjaajien kanssa ryhmätoiminnan suunnittelusta ja arvioinnista.

Iisalmen ryhmätoiminnan kehittäminen

Erittelen Iisalmen ryhmän toiminnan, koska tästä ryhmästä tuli eniten kehittämisehdotuksia. Sen takia tähän ryhmään kannattaa toimintaa suunnitellessa kiinnittää erityistä huomiota. Ryhmäkeskustelussa tuli esille, että tähän ryhmään olisi hyvä ottaa säännöllinen, joka kerta toistuva tapa käyttöön. Säännöllinen ja tuttu tapa luo turvallisuuden tunnetta. Ohjaajat päättivät ottaa kokeiluun fiiliskierroksen ryhmäkerran alkuun tai loppuun. Tällaisena säännöllisenä tapana voisi kokeilla myös alku- tai loppupiiriä tai yhdessä keksittyä lorua tai laulua. Alkupiirissä huomioidaan kaikki ryhmäläiset, ainakin lyhyesti, ja kerrotaan mitä ryhmäkerralla on luvassa. Loppupiiriin voi yhdistää fiiliskierroksen, eli kysytään, mitä mieltä ryhmäläiset ovat olleet kerrasta, kiittämään osallistumisesta ja kerrotaan mitä ensi kerralla tapahtuu ja missä.

Iisalmen ryhmässä tulee kiinnittää huomiota nuorten osallistamiseen ja mielipiteiden kysymiseen. Ohjaajilla oli ideana, että väillä voisi ottaa suunnittelukerran, johon kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan. Ohjaajat pyytävät nuoria ottamaan omat kommunikaatiovälineensä tarvittaessa mukaan, esim. kuvakommunikaatiokansionsa. Keinot, kuten kuva,- katse- ja kosketuskommunikaatio menetelmät ovat ohjaajilla tiedossa, joten lähinnä tämä ehdotus painottuu siihen, että ohjaajat muistaisivat käyttää näitä keinoja säännöllisesti ja myös rohkeasti kokeilisivat itselle uusia menetelmiä.

Ryhmässä on autistisia nuoria. Heidän kohtaamiseen voisi yrittää löytää keinoja. Autismi ja Asperger liitto antaa sivuillaan ohjeita autistien kohtaamiseen. Ohjeet on lueteltu liitteenä (liite 1) olevissa kehittämisehdotuksissa.

Erityisesti tässä ryhmässä on tarvetta useammalle ohjaajalle. Niin kuin ohjaajat itsekin sanoivat, he voisivat yrittää saada opiskelijoita mukaan ryhmään aina kun mahdollista.

Lisäksi voisi yrittää löytää vapaaehtoisia mukaan toimintaan. Vapaaehtoistyö.fi sivuille voi laittaa ilmoituksen ryhmätoiminnan tarpeesta vapaaehtoisille ja sitä kautta ihmiset voivat ottaa yhteyttä.

7.3 Muut ehdotukset toiminnan kehittämiseksi ja juurruttamiseksi

Kehittämisehdotuksia tuli myös hallitukselta strategiapäivässä ja ohjausryhmältä helmikuun 2019 aikana. Ohjausryhmän kokouksessa toimin sihteerinä ja tein pöytäkirjan. Pöytäkirjasta olen poiminut kehitysehdotuksia, jotka esittelen alaluvussa 7.4. Myös strategiapäivässä tein muistiinpanoja hallituksen antaessa palautetta hankkeesta. Myös siitä yhteenvedosta poimin asiat 7.4 alalukuun. Käsittelen asiat melko lyhyesti, koska ne eivät ole olennaisia asioita opinnäytetyöni kannalta. Halusin kuitenkin ottaa ne mukaan työhöni, koska ne ovat mielestäni hankkeelle tärkeitä kehittämisen kannalta. Ehdotukset on esitetty alla olevassa taulukossa (taulukko 6).

Taulukko 6. Muut kehittämisehdotukset.

Yhteistyötä mielenterveyspalvelujen ja nuorisopsykiatrian kanssa.
Nuorista edustus ohjausryhmään.
Nuorille pitäisi saada vähän epävarmuutta. Nyt on vaarana, että on luotu liian erityisnuorten ryhmiä, jotka ovat "kuplassa" Oppiminen ei tapahdu mukavuusalueella vaan silloin kun lähtee sieltä ja palaa mukavuusalueelle.
Miten nuori uskaltaa tehdä asioita, vaikkei olisi ryhmää? Jos ryhmässä on mukavaa, tuleeko se ulkoapäin vai sisältäpäin(itsestä päin?)Nuorten pitäisi saada osallisuus sisältäpäin.
Hanaa! :n yksilöllinen väylä. Joillakin nuorilla on haasteita mennä ryhmään.
Hankkeelle lisää näkyvyyttä. Esim. videopätkiä toiminnasta, YouTubeen oma kanava.

Lähde: Strategiapäivän yhteenveto 2019; Ohjausryhmän pöytäkirja 2019

Hallituksen strategiapäivänä hallitukselta tuli paljon ehdotuksia toiminnan juurruttamiseen. Käsittelen ne tässä lyhyesti, koska ne ovat mielestäni toiminnan juurruttamisen kannalta tärkeitä asioita. Hallituksen jäsenet ehdottivat, että hankkeen ryhmätoiminta palvelumuotoillaan ja sen jälkeen tuotteistetaan ja tuote tarjotaan eteenpäin muiden tahojen käyttöön. Näitä tahoja voivat olla esimerkiksi kunnat, seurakunnat, perhekeskukset ja niin edelleen. Sitä kautta voi jalkauttaa ympäri Suomea. (Strategiapäivän yhteenveto 2019.)

Toiminta tulisi mallintaa niin, että se on valmiiksi integroitavissa kunnan valmiisiin palveluihin. Kuntien hyvinvointi koordinaattorit, asiantuntijat ja päättäjät on kohde-ryhmä, joille tätä toimintaa mennään tarjoamaan. Kunnassa ei voi tehdä diagnostilajittelua. Siksi on hyvä, että mennään yleiset palvelut edellä ja upotetaan siihen muuta toimintaa. Päättäjiä kannattaa lähestyä raha edellä, vetoamalla siihen, että toiminta on ennaltaehkäisevää ja mahdollisesti säästäisi korjaavan työn puolelta kunnan rahoja. Pitäisi tehdä laskelmia, joitakin jo tehty, voisiko niitä käyttää hyödyksi? Tuotteistamisessa on riskinä, ettei se lähdekään oikeaan suuntaan (Strategiapäivän yhteenveto 2019.)

8 POHDINTA

8.1 Jatkokehittämisideat

Toiminnan jatkuminen hankkeen päätyttyä on hankkeen tärkeä tavoite. Tämän tavoitteen toteutumista varten olisi hyödyllistä tehdä kartoittavaa ja ryhmätoiminnan jatkumista tukevaa työtä hankekoordinaattorin työn lisäksi. Voisi tehdä kartoitusta esimerkiksi haastattelemalla, mitkä tahot pystyisivät jatkamaan toimintaa ja millaisilla resursseilla. Uusien tahojen aloittaessa toimintaansa heille olisi hyötyä ryhmätoiminnan käsikirjasta, jossa on kerrottu perusasiat toiminnasta, kuinka sen saa käyntiin ja mitkä asiat kannattaa huomioida toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa. Tarkoituksena on myös rohkaista uusia tahoja aloittamaan ryhmätoimintaa. Siinä tulisi kertoa, mitkä tahot voivat järjestää toimintaa. Tällainen käsikirja on tehty tämän ryhmätoiminnan pilotivaiheessa. Tätä käsikirjaa voi käyttää pohjana, mutta se tulee päivittää.

Toiminnan lähdettyä käyntiin uusien tahojen järjestämänä syksyllä 2019, voisi olla hyödyllistä teettää kyselyt kohderyhmän kokemuksista. Niitä voi vertailla opinnäytteeni kyselyn tuloksiin. Uudet tahot voivat kehittää toimintaansa vastausten pohjalta. Nämä kyselyt voisi suorittaa opinnäytetyönä, jolloin vastauksia voi viedä eteenpäin ja luoda tilaajalle kehittämissuhteita toimintaan. Jos tämä ei ole mahdollista, niin uusien tahojen kannattaa suorittaa kyselyt itse, tai jos resurssit riittävät, niin Hanaa! -hanke voisi tehdä kyselyitä, ennen kuin hanke päättyy joulukuussa 2019.

8.2 Itsearviointi

Opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisa ja opettavainen kokemus. Tärkeimpänä oppimiskokemuksena pidän sitä, että pääsin suunnittelemaan ja toteuttamaan kyselyn ja opettelin käyttämään Webropolia. Opin myös pitkäjänteisyyttä ja täsmällisyyttä. Lähteiden hyödyntämisen taito kehittyi. Aikataulussa pysyminen on aina ollut tehtävien palautuksen osalta minulle haasteellista, niin myös tässä työssä. Olen hieman pettynyt itseeni siinä, että en saanut yrityksistä huolimatta tehtyä työtä hyvissä ajoin, vaan aina palautuksen lähestyessä oli todella kiire ja paljon tekemistä. Pysyin kuitenkin työlleni asettamalla aikajanalla ja työ valmistui aikanaan.

Kehittämissuhteita oli vähän vaikea keksiä, koska hankkeen toiminta on mielestäni jo sen verran hyvää ja toimivaa, että kehittämisen kohtia ei ole kovin paljoa. Etenkään ohjaajien toimintaan liittyen, joka on työni näkökulma. Tiedottamiseen liittyen olisi monenlaista kehitettävää, mutta koska se ei ole työni näkökulma, niin en paneutunut siihen. Tämä aihe ei myöskään noussut esille kyselyn vastauksista. Kyselyistä nousseista kehittämissuhteista oli haastavaa poimia eteenpäin vietäviä ideoita, sillä suuri osa niistä jo toteutuu ainakin suhteellisen hyvin tai hankkeella ei ole resursseja toteuttaa ehdotuksia. Pyrin kuitenkin lisäämään kyselyistä nousseita ehdotuksia kehittämissuhteisiin, etenkin Iisalmen ryhmätoiminnan kehittämissuhteisiin.

Kyselyn teko ja yhteenveto onnistui kokonaisuudessaan ihan hyvin, mutta niin kuin 5.4 alaluvussa mainitsin, kyselyiden vastauksia lukiessa huomasimme, että ainakin pari tärkeää kysymystä puuttui lomakkeista. Meillä tuli hankekoordinaattorin kanssa vähän kiire muokata kyselyt loppuun, kun rupesimme viime hetkellä muokkaamaan niiden järjestyksiä. Halusimme laittaa kyselyt jakoon alustavan aikataulun mukaan.

Lomakkeessa oli myös yksi sama kysymys kaksi kertaa. Jatkossa jos teen kyselyitä, pyrin selvittämään sen tavoitteet ja ohjeistuksen tarkemmin, niin ettei lomakkeita tarvitse muokata kovin paljoa niiden tekemisen ja tarkistamisen jälkeen. Jatkossa olisi myös aloitettava lomakkeen teko aikaisemmin, niin ettei loppuvaiheessa tule kiire ja sen takia virheitä lomakkeeseen.

8.3 Lopuksi

Työn alussa minulla oli epäilyksiä, että tuleeko työstäni riittävän tärkeä työn tilaajalle. Yritin muovata työni näkökulmaa ja mietin tuotoksia niin, että se hyödyttäisi tilaajaa mahdollisimman paljon ja olisi myös itselleni kiinnostava ja opettavainen. Kyselyn tulokset hyödynnettiin väliraporttiin huhtikuussa. Työni valmistuu toukokuun alussa ja ryhmätoiminnan järjestäminen hankkeen puolelta päättyy toukokuun puolella välissä, joten hankkeen ohjaajat eivät kerkeä hyödyntää kehittämis ehdotuksia ryhmätoiminnassa. Tämä on harmillista työni kannalta. Maaliskuussa tekemäni yhteenveto on ollut kuitenkin heidän käytettävissään. Lisäksi syksyllä 2019 uudet aloittavat tahot voivat hyödyntää kehittämis ehdotuksia. Erityisesti kehittämis ehdotusten tiivistelmä on tehty uusia ryhmätoimintaa järjestäviä tahoja ajatellen.

Työni on siltä osin merkittävä ammattialalle, että hanke, johon tein tämän työn, on toivon mukaan alku erityisnuorten uudentlaiselle ryhmätoiminnalle koko Suomessa. Ehkäpä joku lukee opinnäytetyöni ja kiinnostuu työni käsittelemästä ryhmätoiminnasta ja ottaa yhteyttä TATU:un tai etsii ryhmätoiminnan käsikirjan käsiinsä ja alkaa suunnitella vastaavanlaisen ryhmätoiminnan perustamista.

Tällainen ryhmätoiminta on mielestäni hyvin tärkeää nuorille ja sitä kautta myös heidän läheisilleen. Kyselyn tuloksista näkee, että toiminta on saanut osallistujiltaan paljon positiivista palautetta ja osallistujat ovat saaneet siitä paljon iloa ja hyötyä itselleen. Ryhmissä opiskelijana olleena olen myös huomannut, että ryhmätoiminta on monelle nuorelle hyvin tärkeä, osalle ainut, harrastus. He tulevat usein iloisena ryhmään, oppivat uusia asioita ja saavat uusia tuttavuuksia ja kavereita.

Tällainen erityisnuorille suunnattu ryhmätoiminta sopii mielestäni erittäin hyvin osaksi yhteisöpedagogien työtä. Yhteisöpedagogeilla on valmiuksia lähteä yhteistyössä

muiden tahojen kanssa suunnittelemaan tällaisen toiminnan järjestämistä ja osamista suunnitella, ohjata, arvioida ja kehittää ryhmätoimintaa. Toivon, että tällainen ryhmätoiminta leviäisi pikkuhiljaa ympäri Suomea ja eri organisaatiot alkaisivat tehdä yhteistyötä ja järjestää ryhmätoimintaa, jolle on varmasti tarvetta joka puolella Suomea.

LÄHTEET

Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti & Peltola, Marja & Tolonen, Tarja 2011. Ystävydet. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Eriksson, Susan 2008. Erot, erilaisuus ja elin olot - Vammaisten arkielämä ja itsemäärääminen. 2. painos. Helsinki: Kehitysvammaliitto Ry.

From, Kristine & Koppinen, Marja-Leena 2000. Menossa mukana. Tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren toiminnallinen osallistuminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Fyysinen esteettömyys 2019. Unicef. Viitattu 28.3.2019. <https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-suomessa/mukana-2/esteettomyys--fyysinen-esteettomyys/>

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Jämsen, Arja (toim.) & Pyykkönen, Anne (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry.

Kalliola, Tiina & Kurki, Arja & Salmi, Marjaana & Tamminen-Vesterbacka, Tutta 2010. Matkalla ohjaajuuteen. 1. painos. Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja.

Kaski, Markus (toim.) & Manninen, Anja & Pihko, Helena 2013. Kehitysvammaisuus. 5.-6. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kataja, Jukka & Jaakkola, Timo & Liukkonen, Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle. Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kilpelä, Niina 2013. Teoksessa Matti Laitinen (toim.) Miksi joka paikkaan pitää päästä. Helsinki: Kansanvalistusseura, 62-77.

Malm, Marita & Matero, Marja & Repo, Marjo & Talvela, Eeva-Liisa (toim.) Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: WSOY.

Markkanen, Minna 2013. Teoksessa Matti Laitinen (toim.) Miksi joka paikkaan pitää päästä. Helsinki: Kansanvalistusseura, 177-196.

Mattinen, Piritta 2019a. Hanaa! -hankkeen hankekoordinaattori. Keskustelu 8.1.2019.

Mattinen, Piritta 2019b. Hanaa! -hankkeen hankekoordinaattori. Puhelinhaastattelu 15.1.2019.

Mattinen, Piritta 2019c. Hanaa! -hankkeen hankekoordinaattori. Ohjausryhmän kokous 5.2.2019. PowerPoint.

Mattinen, Piritta 2019d. Sähköpostihaastattelu 27.3.2019.

Määttä & Tolonen 2011. Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2015. Kehittämistyön menetelmät. 3.-4. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Olson, Jason 2018. Lead by example: 12 ways to be a successful team Leader. Portent. Viitattu 2.5.2019. <https://www.portent.com/blog/project-management/lead-example-guide-successful-team-leader.htm>

Rautainen, Timo 2016. Projektiavustus. Avustushakemus STEA:lle. TATU ry.

Rautiainen, Timo 2019. TATY ry:n toiminnanjohtaja. Keskustelu 4.2.2019.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. Tapaustutkimus. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Viitattu 26.3.2019. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_5.html

Strategiapäivän yhteenveto 2019. TATU ry:n hallitus. 9.2.2019. TATU ry 2018. Viitattu 10.1.2019. <https://www.tatury.fi/index.php/etusivu/tatu-ry>

Ståhlberg, Leena 2019. Pienryhmäohjaajan opas. Jyväskylä: PS-kustannus.

TATU ry 2018. TATU ry. Viitattu 11.12.2018. <https://www.tatury.fi/tatu-ry/>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virolainen, Jutta 2015. Kulttuuripoliittinen näkökulma osallistumiseen. Teoksessa Arto Lindholm EI-KÄVIJÄSTÄ OSALLISEKSI – Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 54-62.

LIITTEET

Liite 1. Kehittämisehdotuksia Hanaa! -ryhmätoimintaan.

Kehittämisehdotuksia Hanaa! -ryhmätoimintaan

Kehittämisehdotukset jakautuvat neljän teeman alle: nuorten osallisuuden vahvistaminen, viestintä ja some, toiminnan arviointi sekä lisälmen ryhmätoiminnan kehittäminen. Erittelen lisälmen ryhmätoiminnan siksi, koska moni kyselyistä nousut kehittämisehdotus liittyy nimenomaan tämän ryhmän toimintaan. Siksi sen ryhmän toimintaa tulee kiinnittää erityistä huomiota. Lopusta löytyy tiivistelmä.

Nuorten osallisuuden vahvistaminen

Nuorten osallisuuden vahvistaminen ja tukeminen on yksi tärkeimmistä ohjaajan tehtävistä. Ohjaajien täytyy miettiä, miten saa ajatuksia esille kaikilta, miten saadaan otettua myös ne haastavimmat huomioon, eli esimerkiksi ujut ja nuoret, jotka eivät puhu ollenkaan, tai puhuvat rajoitetusti. Tärkeää on, että ohjaajat muistavat säännöllisesti ainakin yrittää saada ajatuksia kaikilta nuorilta ja ottavat ne huomioon, jos niitä tulee esille.

Nuorten kohtaaminen ja nuoren kuulluksi tuleminen ovat toiminnan kulmakiviä ja tärkeitä muistaa joka ryhmätapaamisella. Ohjaajien pitää miettiä kysyvätkö nuorten toiveita tarpeeksi ja miten kysyvät. Tarjotaanko riittävästi osallistumisen mahdollisuuksia? Nuoria tulee tukea osallisuuteen ja tarjota mahdollisimman paljon heidän taitojensa ja mielenkiinnon kohteidensa mukaan mahdollisuuksia ottaa vastuuta ja harjoitella erilaisia asioita. Ohjaajat voisivat välillä käyttää aikaa miettimiseen, että mitä nuoret voisivat milloinkin tehdä. Esimerkkejä: alkuvalmisteluissa avustaminen, pöydän kattaminen, oman pullan pyörittäminen, bingon pyörittäjänä toimiminen ja loppusiivouksessa avustaminen.

Viestintä ja some

Viestintä ja some teeman alle kuuluu toiminnasta tiedottamisen siirtäminen WhatsAppiin. Ohjaajat ehdottivat ryhmiä, joissa sekä tiedotetaan, että keskustellaan muutakin. Minä ehdotan, että tiedottaminen tapahtuu aiempaan tapaan yhdellä viestillä per viikko, ainoastaan sen lähetysväylä muuttuu, eli tekstiviestistä WhatsAppiin. WhatsAppissa on mahdollista luoda vastaanot-

tajalista, jota voi käyttää samaan tyyliin kuin tekstiviestilistaa. Listalle voi lisätä ja poistaa henkilöitä, vastaanottajat eivät näe toistensa vastauksia vaan heidän vastatessa listan viestiin, avautuu uusi keskustelu lähettäjän ja vastaanajan välillä. Jatkossa siis voisi käyttää WhatsAppia ja tekstiviestejä heille, jotka eivät ole WhatsAppissa. Näin tiedottamisen saatavuus pysyy yhtä hyvänä, kun tiedot eivät häviä ryhmän muiden viestien sekaan.

Ohjaajat ovat kannustaneet nuoria lisäämään toisiaan kavereiksi sosiaalisen median kanavissa. Mielestäni tätä kannattaa jatkaa ja kokeilla kaikissa ryhmissä. Tässä täytyy muistaa, ettei ketään tyrkytetä käyttämään somea tai lisäämään toisia kavereiksi väkisin. Nuorille kannattaa kertoa somen uhista, mutta myös mahdollisuuksista.

Ohjaajien idea ryhmäkohtaisista WhatsApp-ryhmistä on mielestäni hyvä. Ryhmissä pitää kysyä, kenellä on WhatsApp ja jos on, niin saako lisätä yhteiseen ryhmään. Jos hankkeen tai muun tahon tiimoilta perustetaan nuorille ryhmiä WhatsAppiin niin aluksi pitää olla ainakin yksi ohjaaja mukana. Ryhmissä on tarkoituksena, että nuoret pääsisivät tutustumaan toisiinsa paremmin ja olemaan toisiinsa yhteyksissä myös ryhmän ulkopuolella. Ryhmässä käyvillä nuorilla saattaa olla hyvin vähän kavereita ryhmän ulkopuolella. Kaverisuhteet ovat monella tavalla merkittävä osa nuoren elämää.

Nuorten rohkaiseminen lisäämään toisiaan kavereiksi somen eri kanavissa lisää nuorten kommunikointia ryhmien ulkopuolella. Se tukee nuorten tutustumista toisiinsa ja sitä kautta uusien kaverien saamista. Tämä vaikuttaa myös nuorten aktivoitumiseen.

Toiminnan arviointi

Vaikka toiminta olisi sujuvaa, sitä tulee arvioida jatkuvasti. Nuorilta on tärkeää kysyä palautetta säännöllisesti. Ryhmäkeskustelussa tuli esille, että yhteen ryhmään olisi hyvä ottaa säännöllinen, joka kerta toistuva tapa käyttöön. Tästä ohjaajille tuli idea fiiliskierroksesta ryhmäkerran alkuun tai loppuun.

Minä ehdotan, että loppuun, niin silloin saa kysytyä fiilikset kyseisestä kerrasta ja siitä on hyötyä ohjaajille. Nuorilta saatu palaute edellisestä kerrasta toimii palautteena seuraavien kertojen suunnitteluun ja toteutukseen. Ehdotan, että kaikissa ryhmissä otettaisiin käyttöön tällaiset pikaiset fiiliskierrok-

set ryhmäkertojen loppuun. Se ei vie paljoa aikaa mutta antaa arvokasta tietoa. Fiiliskierroksiin ideoita: värikynät, peukut, ilmeet, kuvakortit, tunnekortit ja numerokortit.

Ohjaajien tulisi panostaa enemmän ryhmätoiminnan aktiiviseen arviointiin ja sen kehittämiseen. Ohjaajat ottavat jo paljon nuorten ajatuksia huomioon, mutta sitä voisi tehdä vielä enemmän. Ohjaajien tulisi myös kartoittaa, minkä verran sitä missäkin ryhmässä tehdään ja pyrkiä saamaan ryhmäkohtaisia eroja pienemmiksi. Eri ohjaajat painottavat eri asioita, jolloin nuorten kuulemisen määrä ja laatu voi vaihdella paljonkin eri ryhmissä. Ehdotan ohjaajia keräämään säännöllisesti palautetta nuorilta ja kehittämään sen perusteella seuraavien kertojen suunnittelua ja toteutusta.

Muut jo käytössä olleet arviointimenetelmät kuten ohjausryhmä ja ohjaajien keskustelut ovat mielestäni toimivia ja niitä olisi hyvä jatkaa. Erityisesti jos ryhmätoimintaa järjestetään jatkossa eri toimijoiden yhteistyönä, kaikkien ryhmän ohjaajien tulisi kokoontua säännöllisesti ja käydä läpi menneitä ja erityisesti tulevia kertoja. Ryhmätoiminnalla tulee olla vastuutaho ja vastuuhenkilö, joka huolehtii yhdessä muiden ohjaajien kanssa ryhmätoiminnan suunnittelusta ja arvioinnista.

lisalmen ryhmätoiminnan kehittäminen

lisalmen ryhmässä tulee kiinnittää erityistä huomiota nuorten osallistamiseen ja mielipiteiden kysymiseen. Ohjaajilla oli ideana, että väillä voisi ottaa suunnittelukerran, johon kaikki ryhmäläiset pääsevät osallistumaan. Ohjaajat pyytävät nuoria ottamaan omat kommunikaatiovälineensä tarvittaessa mukaan, esim. kuvakommunikaatiokansionsa.

Keinot, kuten kuva,- katse- ja kosketuskommunikaatio menetelmät ovat ohjaajilla tiedossa, joten lähinnä kehittämis ehdotus painottuu siihen, että ohjaajat muistaisivat käyttää näitä keinoja säännöllisesti ja myös rohkeasti kokeilisivat itselle uusia menetelmiä. Ohjaajien täytyy tarvittaessa käyttää aikaa kommunikaatiovälineiden- ja keinojen hankkimiseen, suunniteluun ja toteutukseen.

Ryhmäkeskustelussa tuli esille, että tähän ryhmään olisi hyvä ottaa säännöllinen, joka kerta toistuva tapa käyttöön. Säännöllinen ja tuttu tapa luo turvallisuuden tunnetta. Säännöllisesti toistuvista tavoista on hyötyä esimerkiksi autisteille. Ohjaajat päättivät ottaa kokeiluun fiiliskierroksen ryhmäkerran alkuun tai loppuun. Tällaisena säännöllisenä tapana voisi kokeilla myös alku-

tai loppupiiriä tai yhdessä keksittyä lorua tai laulua. Alkupiirissä huomioidaan kaikki ryhmäläiset, ainakin lyhyesti, ja kerrotaan mitä ryhmäkerralla on luvassa. Loppupiiriin voi yhdistää fiiliskierroksen, eli kysytään eri menetelmiä käyttäen mitä mieltä ryhmäläiset ovat olleet kerrasta, kiitetään osallistumisesta ja kerrotaan mitä ensi kerralla tapahtuu ja missä.

Ryhmässä on autistisia nuoria. Heidän kohtaamiseen voisi yrittää löytää keinoja. Autismi- ja Aspergerliitto antaa sivuillaan seuraavat ohjeet autistin kohtaamiseen:

- Selvitä aluksi autistiselta henkilöltä, miten hän kommunikoi.
- Pidä suurempi fyysinen etäisyys kuin tavallisesti ja ota huomioon hänen reviirinsä. Vältä fyysistä kontaktia ja katsekontaktia, jos ne ärsyttävät.
- Kommunikoi selkeästi, hidasta puherytmiäsi, kerro asiasi lyhyesti ja selkeästi ja tarjoa konkreettisia toimintaohjeita.
- Selkeytä asiaasi visuaalisesti (kuvat, piirroksot ja tekstit) ja käytä selkeää vuorottelua kommunikaatiossa, eli yksi puhuu kerrallaan.
- Ole rauhallinen, ystävällinen ja määrätietoinen.
- Poista ylimääräiset ärsykkeet (esim. melu, valo, haju, liika lämpö). Vältä turhaa puhetta. Hiljaisuus voi tarkoittaa, että henkilö prosessoi asiaa.
- Rytmitä tilanteet kertomalla tilanteen kulku (alotus, keskikohta ja lopetus) ja mitä tapahtuu tilanteen jälkeen (siirtymä).

Erityisestä tässä ryhmässä on tarvetta useammalle ohjaajalle. Ohjaajat voisivat yrittää saada opiskelijoita mukaan aina kun mahdollista. Lisäksi voisi yrittää löytää vapaaehtoisia mukaan toimintaan. Vapaaehtoistyö.fi sivuille voi laittaa ilmoituksen ryhmätoiminnan tarpeesta vapaaehtoisille ja sitä kautta vapaaehtoiset voivat ottaa yhteyttä. Sivuille tulee luoda tunnukset ja kirjautua sisään ”ilmoittajana”.

Lopuksi haluan muistuttaa, jos huomataan ryhmätoimintaan liittyvän kehittämisen tarve, siihen tulee heti puuttua ja pyrkiä löytämään ratkaisu. Tarvittaessa voi etsiä tietoa ja pyytää apua muilta.

Tiivistelmä

1. Pyri huomioimaan kaikki nuoret tasapuolisesti ja kysymään heidän mielipiteitään ja toiveitaan ja toteuttamaan niitä mahdollisuuksien mukaan.
2. Tarjoa osallistumisen mahdollisuuksia ja anna nuorille heidän taitojensa mukaista vastuuta.
3. Ryhmäkerroista kertovat viestit voi lähettää WhatsAppissa vastaanottajalistan avulla. Tätä varten täytyy ensin kysyä nuorilta ketkä käyttävät tätä sovellusta ja lupa lähettää tietoa sitä kautta.
4. Kannusta nuoria tutustumaan toisiinsa ryhmässä ja myös sen ulkopuolella.
5. Kerää nuorilta palautetta säännöllisesti ja kehitä toimintaa sen mukaan. Esim. fiiliskierrokset ryhmäkertojen loppuun. Se ei vie kauaa aikaa mutta antaa arvokasta tietoa.
6. Ryhmätoiminnalla tulee olla vastuhenkilö, joka huolehtii toiminnan riittävästä suunnittelusta ja arvioinnista
7. Ohjaajista on monesti pulaa. Jos palkattuja työntekijöitä on liian vähän saatavilla, pyri saamaan opiskelijoita ja vapaaehtoisia avuksi.
8. Jos huomaat kehittämisen tarpeen, puutu siihen. Etsi tietoa ja kysy apua tarvittaessa.

Linkit:

<https://vapaaehtoistyö.fi/kirjaudu/>

Lähteet:

Autismi ja Aspergerliitto 2019. Hyvä kohtaaminen auttaa onnistumaan arkielämässä ja helpottaa kanssakäymistä. Viitattu 3.5.2019. https://www.autismiliitto.fi/autismikirjo/autismi/hyva_kohtaaminen

Onnistuneita ryhmäkertoja toivotellen

Krista Hartikainen

5.5.2019

Liite 2. Nuorten kyselylomake.

NUORI

Tämä kysely on Hanaa! -hankkeen toimintaan liittyvä kysely. Sitä tullaan käyttämään hankkeen raportoinnissa rahoittajalle. Kysely on myös osa Krista Hartikaisen oppinäytetyötä (Humak).

Arvioi, miten mielestäsi väittämä pitää paikkaansa arvioitaessa Hanaa! –hankkeen nuorten ryhmän toimintaa.

Olen samaa mieltä Olen osittain samaa mieltä En ole samaa mieltä

1. Rastita oikea kohta.

Ryhmään on mukava tulla			
Tekeminen on kivaa ja monipuolista			
Mielipiteitäni ja ideoitani on otettu huomioon			
Olen saanut lisää rohkeutta tehdä asioita ryhmässä			
Ryhmässä tapahtuvaan tekemiseen on helppo osallistua			
Olen saanut uusia ideoita viettää vapaa-aikaa			
Koen oloni turvalliseksi ryhmässä			
Saan hyvin tietoa ryhmäkerroista			
Olen oppinut uusia asioita			
On mukavaa tehdä uusia asioita			
On kiva käydä uusissa paikoissa			
Olen saanut uusia kavereita			

Rastita oikea kohta.

Olen saanut mukavia muistoja ja kokemuksia			
Olen tehnyt ryhmästä saatuja ideoita myös vapaa-ajalla			
Ohjaajat rohkaisevat minua mukaan yhteiseen tekemiseen			
Ohjaajat rohkaisevat minua kertomaan mielipiteitäni ja toiveitani			
Ohjaajat auttavat minua aina, kun tarvitsen apua			
Ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella			
On hyvä, että ryhmässä on opiskelijoita mukana			
Haluaisin enemmän toimintaa ryhmän ulkopuolisten nuorten kanssa			

2. Mikä on parasta nuorten ryhmässä? Mitä olen saanut ryhmästä?

3. Mikä ei ole ollut kivaa? Mitä haluaisin muuttaa toiminnassa?

4. Mitä mieltä olen ohjaajista?

5. Muuta, mitä haluan kertoa? Risut ja ruusut?

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Liite 3. Nuorten avustajien kyselylomake.

NUOREN AVUSTAJA

Tämä kysely on Hanaa! -hankkeen toimintaan liittyvä kysely. Sitä tullaan käyttämään hankkeen raportoinnissa rahoittajalle. Kysely on myös osa Krista Hartikaisen opinnäytetyötä (Humak).

Arvioi, miten mielestäsi väittämä pitää paikkaansa arvioitaessa Hanaa! -hankkeen nuorten ryhmän toimintaa.

1. Rastita oikea kohta.

1. Täysin eri mieltä, 2. jokseenkin eri mieltä, 3. en osaa sanoa, 4. jokseenkin samaa mieltä, 5. täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Ryhmään osallistuminen on tehty nuorelle helpoksi					
Ryhmään osallistuminen on tehty avustajalle helpoksi					
Nuoren ideoita ja mielipiteitä otetaan ryhmässä huomioon					
Ohjaajat rohkaisevat nuoria kertomaan ideoita ja mielipiteitä					
Ohjaajat rohkaisevat nuorta mukaan yhteiseen tekemiseen					
Nuori on saanut lisää rohkeutta toimia ryhmässä					
Nuori on saanut ryhmästä uusia kavereita					
Nuori on saanut ryhmästä uusia kokemuksia					
Nuori on oppinut uusia asioita					
Ryhmätoiminta on aktivoinut nuorta toimimaan vapaa-ajalla					
Toimintaa osataan soveltaa kaikille sopivaksi					

1. Täysin eri mieltä, 2. joihinkin eri mieltä, 3. en osaa sanoa, 4. joihinkin samaa mieltä, 5. täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Ohjaajat ovat osaavia					
Ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella					
Toiminta antaa uusia ideoita nuoren kanssa vietettävään vapaa-aikaan					
Olemme nuoren kanssa toteuttaneet ryhmästä saatuja ideoita vapaa-ajalla					
Olen oppinut nuoresta uusia asioita (esim. mielenkiinnon kohteita)					
Olen avustajana saanut uusia kokemuksia					
Avustajat huomioidaan ryhmässä					
Esteettömyys on huomioitu toiminnassa					
Toimintaa tulisi olla enemmän ryhmän ulkopuolisten nuorten kanssa					
On hyvä, että ryhmissä on opiskelijoita mukana					

2. Mikä on parasta nuorten ryhmässä?

3. Miten nuori on hyötynyt toiminnasta? Näkyykö nuoren aktivoituminen vapaa-ajalla? Miten (esim. mielipiteiden kertominen)?

4. Miten kehittäisin ryhmän ohjaajien toimintaa? Toiveita ohjaajille?

5. Miten kehittäisin hankkeen toimintaa? Vapaa sana, ruusut & risut?

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Liite 4. Nuorten vanhempien kyselylomake.

NUOREN VANHEMMAT

Tämä kysely on Hanaa -hankkeen toimintaan liittyvä kysely, jota tullaan käyttämään hankkeen raportoinnissa rahoittajalle (STEA). Lisäksi se on osa Krista Hartikaisen opinnäytetyötä Humanistiselle ammattikorkeakoululle.

Kyselyyn vastaaminen antaa meille tärkeää tietoa hankkeesta ja sen kehitystarpeista.

Täytetyn lomakkeen voi palauttaa nuoren mukana seuraavalle ryhmäkerralle. Kyselyt käsitellään nimettöminä.

Lisätiedot: Piritta Mattinen, puh. 044 741 1777, s-posti: piritta.mattinen@tatury.fi

Krista Hartikainen, puh. 045 787 27153, s-posti: krista.hartikainen@humak.fi

Arvioi, miten mielestäsi väittämä pitää paikkaansa arvioitaessa Hanaa! -hankkeen nuorten ryhmän toimintaa.

1. Rastita oikea kohta.

1. Täysin eri mieltä, 2. joihinkin eri mieltä, 3. en osaa sanoa, 4. joihinkin samaa mieltä, 5. täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Ryhmään osallistuminen on tehty nuorelle helpoksi					
Nuoren ideoita ja mielipiteitä otetaan ryhmässä huomioon					
Nuori on saanut ryhmästä uusia kokemuksia					
Nuori on oppinut uusia asioita					
Nuori on saanut ryhmästä uusia kavereita					

2. Mikä on parasta nuorten ryhmässä?

3. Miten nuori on hyötynyt toiminnasta? Näkyykö nuoren aktivoituminen kotona?
Miten (esim. mielipiteiden kertominen)?

4. Miten kehittäisin ryhmän ohjaajien toimintaa? Toiveita ohjaajille.

5. Miten kehittäisin hankkeen toimintaa? Vapaa sana, ruusut & risut.

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Liite 5. Nuorten kyselyn peruseraportti.

Nuorten kyselyn peruseraportti

1. Rastita oikea kohta

Vastaajien määrä: 43

	Olen samaa mieltä	Olen osittain samaa mieltä	En ole samaa mieltä	Yhteensä	Keskiarvo
Ryhmään on mukava tulla	39	4	0	43	1,09
	90,7%	9,3%	0%		
Tekeminen on kivaa ja monipuolista	37	6	0	43	1,14
	86,05%	13,95%	0%		
Mielipiteitäni ja ideoitani on otettu huomioon	31	12	0	43	1,28
	72,09%	27,91%	0%		
Olen saanut lisää rohkeutta tehdä asioita ryhmässä	34	9	0	43	1,21
	79,07%	20,93%	0%		
Ryhmässä tapahtuvaan tekemiseen on helppo osallistua	41	2	0	43	1,05
	95,35%	4,65%	0%		
Olen saanut uusia ideoita viettää vapaa-aikaa	35	6	2	43	1,23
	81,4%	13,95%	4,65%		
Koen oloni turvalliseksi ryhmässä	38	4	1	43	1,14
	88,37%	9,3%	2,33%		
Saan hyvin tietoa ryhmäkerroista	39	4	0	43	1,09
	90,7%	9,3%	0%		
Olen oppinut uusia asioita	34	7	2	43	1,26

	79,07%	16,28%	4,65%		
On mukavaa tehdä uusia asioita	41	2	0	43	1,05
	95,35%	4,65%	0%		
On kiva käydä uusissa paikoissa	43	0	0	43	1
	100%	0%	0%		
Olen saanut uusia kavereita	36	6	1	43	1,19
	83,72%	13,95%	2,33%		
Olen saanut mukavia muistoja ja kokemuksia	39	3	0	42	1,07
	92,86%	7,14%	0%		
Olen tehnyt ryhmästä saatuja ideoita myös vapaa-ajalla	25	13	4	42	1,5
	59,52%	30,95%	9,53%		
Ohjaajat rohkaisevat minua mukaan yhteiseen tekemiseen	36	6	0	42	1,14
	85,71%	14,29%	0%		
Ohjaajat rohkaisevat minua kertomaan mielipiteitäni ja toiveitani	32	8	2	42	1,29
	76,19%	19,05%	4,76%		
Ohjaajat auttavat minua aina, kun tarvitsen apua	38	2	2	42	1,14
	90,48%	4,76%	4,76%		
Ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella	39	2	1	42	1,1
	92,86%	4,76%	2,38%		
On hyvä, että ryhmissä on opiskelijoita mukana	40	2	0	42	1,05
	95,24%	4,76%	0%		

Haluaisin enemmän toimintaa ryhmän ulkopuolisten nuorten kanssa	28	11	3	42	1,4
	66,67%	26,19%	7,14%		
Yhteensä	725	109	18	852	1,17

2. Mikä on parasta nuorten ryhmässä? Mitä olen saanut ryhmästä?

Vastaajien määrä: 33

Vastaukset
Kaverit
Mukava, että tapahtumapaikat vaihtuvat
Kivaa kun saanut kavereita ja mukavaa toimintaa vapaa-ajalle (trampoliini areena)
Kaikki on parasta. Olen saanut uutta tietoa
Ohjaaminen
Tanssiminen
Monipuolista toimintaa, uuden ystävän. Saa puuhaa arkeen
Että näkee muita nuoria. Kaverin
Askartelu
Kaikki on ollut kivaa
Rytmiä viikkoon ja lisää kamuja
Yhteistoiminta uusine paikkoineen ja sitten savosetin vastaavan hyviä kokemuksia
Saa olla ja hengaila kavereiden kanssa
Kavereita

Ystäviä
Yhdessä oleminen. Opetusta
Keilaaminen
Vaihtuvat aiheet ja erilaiset tekemiset, uusia ideoita vapaa-ajalle
Olen saanut mukavaa ajanvietettä. vaihtelua arkeen
Uusia ideoita runojen tekoon
Parasta on asioiden monipuolisuus ja uusien asioiden oppiminen
Kivaa tekemistä ja mukavia kavereita
Olen tykännyt olla Arin ja muiden nuorten kanssa. Game overissa, Warpissa, cartingissa käynti. Olen saanut uusia kavereita ja päässyt käymään uusissa paikoissa
Yhteinen tekeminen. Kavereita ja tyttöystävän
Tivolissa käynti
Yhdessä olo ja kaikki yhteinen tekeminen. Olen saanut ryhmästä hyviä ja positiivisia kokemuksia, uusia tuttavuuksia sekä poikaystävän
Pelaaminen on kivaa. Olen saanut kivoja kavereita
Kaverien kanssa ryhmässä.
Parasta on ollut oman ikäisten ihmisten kanssa toimiminen, yhteiset ravintola käynnit, musiikkijutut, hemmottelu hetket sekä ruuanlaitto/leivonta
Uusia kavereita
Pystyy käymään uusissa paikoissa
On mukavaa tekemistä
Saa kokeilla uusia juttuja

3. Mikä ei ole ollut kivaa? Mitä haluaisin muuttaa toiminnassa?

Vastaajien määrä: 21

Vastaukset
Kaikki on ollut kivaa
En tykännyt rentoutumisharjoituksista
Kaikki on ollut kivaa
Ne on kivoja
Poikkeuksella savosetin + eetun klubin + pihlajan päällekkäinen toiminta, jonka vuoksi en päässyt hanaa ryhmäkerhoon
Mukavia ovat ohjaajat
Ryhmässä kaikki on kivaa, Enkä halua muuttaa mitään ryhmässä
Wanuvarockissa liian kova meteli
Ollu mukavaa ja oikeastaan ei ole huonoa. Ihan hyvää toiminta tähän mennessä
Aikatauluja haluaisin muuttaa. Haluaisin, että ketään ei pakotettaisi mukaan väkisin
Joskus tuntuu, että aika loppuu kesken olisi kiva kun olisi aikaa enemmän esim. 2h
ei ole joka kerralla herkkuja
Torstait ovat kiireisiä. Jotkut paikat eivät ole olleet kiinnostavia, kuten Ikeassa ja kirjastossa. Työesittely (Ikeassa) oli tylsä.
Kaikki on ollut kivaa, haluaisin käydä Fonttanellassa
Ei ole juurikaan negatiivista sanomista. Toiminta on kivaa ja monipuolista ja minä viihdyn ryhmässä.
Paikat joihin joutuu tulemaan rappusia tai hissiä pitkin

Kun ei ole minulla suosikki kaverien kanssa.
Esim. trampoliinikeskus tai muut urheilulliset asiat. Game over pelikeskus oli liian meluisa ja levoton paikka
En tiää
En halua muuttaa mitään
Kaikki on mukavaa

4. Mitä mieltä olen ohjaajista?

Vastaajien määrä: 36

Vastaukset
Ohjaajat ovat mukavia
Kivoja ja osaavia
Kiva Mukava
Ohjaajat ovat ihan mukavia
Mukavia
Ihania, nättejä
Kaikki ohjaajat ovat mukavia
Hyviä
Mukavia ohjaajat
Parasta hyvää mieltä olen hanaa ryhmäkerho-ohjaajista
Kivoja

Mukavia ohjaajia on ryhmässä
Ohjaajat ovat mukavia
He ovat hyviä
ihkuja
Ihan ok
Mukavia ohjaajia
Kauniita, kulta
Tekevät hyvää työtä hanaa ryhmässä
Ohjaajat ovat ihan mukavia. Voisivat kysellä enemmän kuulumisia ja olla empaattisempia
Mukavia, rauhallisia ja ystävällisiä
Ohjaajat ovat iloisia ja kannustavia. Heille on helppo kertoa asioita :)
en tiedä
Ohjaajat ovat kivoja
Mukavia ja rentoja (Lupsakoita). Heille voi jutella
Mukavia
Ihania ja mukavia ihmisiä
Mukavia
Aika hyviä ohjaajia.
Ohjaajat ovat tosi mukavia ja heidän kanssaan on kiva tehdä kaikenlaista yhdessä
Mahtavia

Ihan kivoja on
He ovat mukavia
Mukavia
Mukavia
Ohjaajat ovat mukavia

5. Muuta, mitä haluan kertoa? Risut ja ruusut

Vastaajien määrä: 16

Vastaukset
Kaikki on ihan mukavaa
Ruusu
Oli kiva, kun sain kuulla ja tulla mukaan
Haluan joulujuhlan
Taitoja kehittävä ryhmäkerho toiminta ja sitten tykkään jatkaa hanaa ryhmäkerho toimintaa
Anna Puu
Tosi mukava on ollut ryhmässä
Hyvää joulua
Kaikki muut nuoret kivoja
Sopivat aikataulut, rentotunnelma, ystävällinen
Musiikki tapahtumissa voisi olla musiikit hiljemmalla!
Haluan, että ryhmä jatkuu, ettei se loppuisi

Toivon, että ryhmän toiminta jatkuu. Miksi luopua hyvästä, jos se on tuonut paljon hyvää mukanaan? Ei luovuta hyväksi havaitusta toiminnasta!!

Kivaa kun minua kiinnostaa hienoja tapahtumia ilmoituksia, kun minä menen sinne.

Yhdessä toimiminen on mukavaa ja hyvä juttu on, että torstai-iltana tulee lähdettyä jonnekin

Mahtava toiminta

Liite 6. Nuorten avustajien kyselyn perusraportti.

Nuorten avustajien kyselyn perusraportti

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	Yhteensä	Keskiarvo
Ryhmään osallistuminen on tehty nuorelle helpoksi	0	0	0	3	10	13	1,23
	0%	0%	0%	23,08%	76,92%		
Ryhmään osallistuminen on tehty avustajalle helpoksi	0	0	0	2	11	13	1,15
	0%	0%	0%	15,38%	84,62%		
Nuoren ideoita ja mielipiteitä otetaan ryhmässä huomioon	0	0	0	5	8	13	1,38
	0%	0%	0%	38,46%	61,54%		
Ohjaajat rohkaisevat nuoria kertomaan ideoita ja mielipiteitä	0	0	0	6	7	13	1,46
	0%	0%	0%	46,15%	53,85%		
Ohjaajat rohkaisevat nuorta mukaan yhteiseen tekemiseen	0	0	0	3	10	13	1,23
	0%	0%	0%	23,08%	76,92%		
Nuori on saanut lisää rohkeutta toimia ryhmässä	0	0	2	8	3	13	1,92
	0%	0%	15,38%	61,54%	23,08%		
Nuori on saanut ryhmästä uusia kavereita	0	0	4	2	7	13	1,77
	0%	0%	30,77%	15,38%	53,85%		

Nuori on saanut ryhmästä uusia kokemuksia	0	0	1	2	10	13	1,31
	0%	0%	7,69%	15,39%	76,92%		
Nuori on oppinut uusia asioita	0	0	1	4	8	13	1,46
	0%	0%	7,69%	30,77%	61,54%		
Ryhmätoiminta on aktivoinut nuorta toimimaan vapaaajalla	0	2	2	5	4	13	2,15
	0%	15,39%	15,38%	38,46%	30,77%		
Toimintaa osataan soveltaa kaikille sopivaksi	0	0	0	7	6	13	1,54
	0%	0%	0%	53,85%	46,15%		
Ohjaajat ovat osaavia	0	0	0	3	9	12	1,25
	0%	0%	0%	25%	75%		
Ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella	0	0	0	2	10	12	1,17
	0%	0%	0%	16,67%	83,33%		
Toiminta antaa uusia ideoita nuoren kanssa vietettävään vapaa-aikaan	0	1	0	3	8	12	1,5
	0%	8,33%	0%	25%	66,67%		
Olemme nuoren kanssa toteuttaneet ryhmästä saatuja ideoita vapaaajalla	0	1	3	4	4	12	2,08
	0%	8,34%	25%	33,33%	33,33%		
Olen oppinut nuoresta uusia asioita (esim. mielenkiinnon kohteita)	0	1	2	3	6	12	1,83
	0%	8,33%	16,67%	25%	50%		

Olen avustajana saanut uusia kokemuksia	0	0	0	3	9	12	1,25
	0%	0%	0%	25%	75%		
Avustajat huomioidaan ryhmässä	0	0	0	3	9	12	1,25
	0%	0%	0%	25%	75%		
Esteettömyys on huomioitu toiminnassa	0	0	1	5	5	11	1,64
	0%	0%	9,09%	45,46%	45,45%		
Toimintaa tulisi olla enemmän ryhmän ulkopuolisten nuorten kanssa	1	0	5	2	4	12	2,33
	8,33%	0%	41,67%	16,67%	33,33%		
On hyvä, että ryhmässä on opiskelijoita mukana	0	0	0	3	9	12	1,25
	0%	0%	0%	25%	75%		
Yhteensä	1	5	21	78	157	262	1,53

2. Mikä on parasta nuorten ryhmässä?

Vastaajien määrä: 12

Vastaukset
Yhdessä tekeminen ja toiminnan suunnittelu
Monipuolisuus. Ei tehdä samoja asioita jatkuvasti
Monipuolinen toiminta sekä vaihtuvat tapahtumapaikat
Yht. vietetty aika
Toiminta on monipuolista vaihtelevaa ja mukavaa. Suurin osa toiminnasta on myös sellaista mitä itsekin mielelläni tekisin. Myös kaikkien nuorten toiveet on otettu huomioon

Nuorella on säännöllistä vapaa-ajan tekemistä
Ryhmänä oleminen
Monipuolinen toiminta
Koko porukan yhteinen tekeminen, yhteisöllisyys, lämminhenkisyys
Monipuolista toimintaa, aluksi kun kerhot alkoivat syksyllä, pidettiin palaveri jossa avustettavat sai tuoda ideoita joita tuli paljon
Nähdä iloiset nuoret toiminnassa yhdessä
Monipuolinen toiminta, kellon aika sopiva ja kesto sopivan mittainen

3. Miten nuori on hyötynyt toiminnasta? Näkyykö nuoren aktivoituminen vapaa-ajalla? Miten (esim. mielipiteiden kertominen)?

Vastaajien määrä: 11

Vastaukset
Hän on oppinut enemmän itsenäisempään elämään
Nuori on saanut mukavan ja hyvän ryhmän tiistai iloksi. Aktivoitumiseen ei ole ollut vaikutusta
Mielestäni ryhmä on aktivoinut nuorta myös vapaa-ajalla
Kyllä hän tykkää toiminnasta
Olemme saaneet jotakin tekemis- ideoita mistä nuori on tykännyt ja toteuttaneet niitä myös vapaa ajalla.
On saanut ideoita erilaisten asioiden tekemiseen ja avustaja on saanut kokemusta erilaisissa ympäristöissä avustamiseen
Opitaan sosiaalisia

Ainakin kaverisuhteisiin on vaikuttanut myönteisesti niin, että FB:n kautta on yhteyttä ottaneet
Varmasti tuo paljon erilaista ajattelua ja uudet sosiaaliset suhteet virkistävät valtavasti. Tästä saa huomata mistä avustettava pitää
Nuori osaa kertoa mielipiteensä paremmin kuin aiemmin
Nuori lähtee mielellään kerhoihin mukaan, näkee ystäviä

4. Miten kehittäisin ryhmän ohjaajien toimintaa? Toiveita ohjaajille

Vastaajien määrä: 7

Vastaukset
Palautekeskusteluja yhdessä
Todella osaavat ohjaajat
Enemmän kulttuuritapahtumia (teatteri, elokuvat ym)
Valmiiksi koottu yhteystieto paperi olisi kiva jos tarvitsee soittaa kysyä jotain löytyisi helposti
Ehkä hieman enemmän ohjausta tekemiseen keskenään, ohjausta niihin ns. odottelukohtiin. Onkia ryhmän ominaispiirteet, käyttää niitä esim. motivointia alkulalulu tai joku tuttu ns. ryhmä iskulause
Ohjaajia voisi toisinaan olla enemmän

5. Miten kehittäisin hankkeen toimintaa? Vapaa sana, ruusut & risut?

Vastaajien määrä: 7

Vastaukset
Hankesuunnitelma oman paikan hankinnoista
Toisinaan voisi olla vaikka kahdesti viikossa. Esim ti ja to, joka toinen viikko.

Jotkut suuremmat tapahtumat voisivat olla mukavia, nuori näkisi uusia kasvoja.

Paikat jossa on kulku rappusia ja hissiä pitkin ovat este meidän osallistumiselle, joten paikat jotka ovat maantasalla aina plussaa.

Erittäin hyvä hanke

Keva illat on aika pitkiä. On silti mahtavia iltoja kun teillä ideoita paljon ja on nähty vaivaa sopivan ohjelman aikaan saamiseksi. Selvästi pitkän linjan kokemusta. Ohjelma ei ole liian vaikea

Voisiko nuorilta kysyä mitä he haluaisivat tehdä? Musiikkijuttuja voisi olla myös, soittamista, laulamista, vierailevia "tähtiä"

Toivottavasti toiminta saa jatkoa! Tällöinen toiminta on erittäin kaivattua tänne lisälmeen! :)

Liite 7. Nuorten vanhempien kyselyn perusraportti.

Nuorten vanhempien kyselyn perusraportti

1. Valitse parhaiten kuvaava kohta.

Vastaajien määrä: 15

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	Yhteensä	Keskiarvo
Ryhmään osallistuminen on tehty nuorelle helpoksi	0	0	0	0	15	15	5
	0%	0%	0%	0%	100%		
Nuoren ideoita ja mielipiteitä otetaan ryhmässä huomioon	0	0	2	3	10	15	4,53
	0%	0%	13,33%	20%	66,67%		
Nuori on saanut ryhmästä uusia kokemuksia	0	0	0	1	13	14	4,93
	0%	0%	0%	7,14%	92,86%		
Nuori on oppinut uusia asioita	0	0	0	4	11	15	4,73
	0%	0%	0%	26,67%	73,33%		
Nuori on saanut ryhmästä uusia kavereita	0	1	1	5	8	15	4,33
	0%	6,67%	6,67%	33,33%	53,33%		
Vanhemmat saivat riittävästi tietoa ryhmätoiminnasta, nuoren aloittaessa ryhmässä	0	1	0	4	9	14	4,5
	0%	7,14%	0%	28,57%	64,29%		
Toiminta antaa uusia ideoita nuoren kanssa vietettävään vapaa-aikaan	0	0	2	3	10	15	4,53
	0%	0%	13,33%	20%	66,67%		

Olemme nuoren kanssa toteuttaneet ryhmästä saatuja ideoita vapaa-ajalla	0	2	3	6	4	15	3,8
	0%	13,33%	20%	40%	26,67%		
Ohjaajat huomioivat vanhempien toiveita	1	1	4	4	4	14	3,64
	7,15%	7,14%	28,57%	28,57%	28,57%		
Ohjaavat ovat osaavia	0	0	1	6	8	15	4,47
	0%	0%	6,67%	40%	53,33%		
Ohjaajat ovat mukavia ja heille on helppo jutella	0	0	2	3	10	15	4,53
	0%	0%	13,33%	20%	66,67%		
Toiminta on riittävän monipuolista	0	0	0	3	12	15	4,8
	0%	0%	0%	20%	80%		
Toimintaa osataan soveltaa kaikille sopivaksi	0	0	1	3	11	15	4,67
	0%	0%	6,67%	20%	73,33%		
Toiminta on turvallista ja luotettavaa	0	0	0	1	14	15	4,93
	0%	0%	0%	6,67%	93,33%		
Toiminnasta tiedetään hyvin	1	0	1	2	11	15	4,47
	6,67%	0%	6,67%	13,33%	73,33%		
Esteettömyys on huomioitu toiminnassa	0	0	5	3	7	15	4,13
	0%	0%	33,33%	20%	46,67%		
Toimintaa tulisi olla enemmän ryhmän ulkopuolisten nuorten kanssa	0	2	7	4	2	15	3,4
	0%	13,33%	46,67%	26,67%	13,33%		

On hyvä, että ryhmissä on opiskelijoita mukana	0	0	0	2	13	15	4,87
	0%	0%	0%	13,33%	86,67%		
Yhteensä	2	7	29	57	172	267	4,46

2. Mikä on parasta nuorten ryhmässä?

Vastaajien määrä: 15

Vastaukset
Oma juttu joka vie mukanaan joka viikko.
Ohjaajat ja kaverit
Monipuolinen tekeminenä. Vapaaehtoisuus
Kaikki ovat tervetulleita vammaan katsomatta. On paikka, missä voi nähdä muita nuoria, kun kavereita ei ole
Yhdessäolo, harrastaminen yhdessä ja saa ystäviä, kivaa tekemistä, hyvä ilmapiiri, leppoosaa yhdessäoloa, jokaiselle tekemistä omien taitojen mukaan
Että on ohjelmaa ja tekemistä
Monipuolinen toiminta
Yhdessä oleminen ja mielekäs kiva tekeminen
monipuolisuus! helposti lähestyttävää
Ketään ei syrjitä ja nuoret kokevat itsensä tervetulleiksi ryhmään. Monipuolista tekemistä
Hyvä yhteishenki. Kaikki pysyvät mukana. Tulee uusia tuttavuuksia. Vertaistukea toisiltaan
Saa erilaisia kokemuksia, säännöllinen, mukava harrastusryhmä

Uudet kaverit
On saanut uusia kavereita ja päässyt harrastamaan esim. sählyä, kun ei ole ollut muuten mahdollista, vammaisuuden vuoksi
Saa kokemuksia erilaisesta toiminnasta, voi kokeilujen kautta löytyä oma harrastus. Ryhmässä ja tuetusti uskaltaa kokeilla uusia juttuja

3. Miten nuori on hyötynyt toiminnasta? Näkyykö nuoren aktivoituminen kotona? Miten (esim. mielipiteiden kertominen)?

Vastaajien määrä: 14

Vastaukset
Uusia tuttavuuksia "Omaa tekemistä! , sosiaalisten taitojen oppimista
Osallistuu aina iloisesti mukaan ryhmän toimintaan
Kertoo asioista ja on halukas niitä toteuttamaan. Vaatii vanhempien aktiivisuutta.
Iloisuus, haluaa aina lähteä kerhoon. Sosiaalisuutta
Luottamus kasvaa, rohkeus tulla mukaan. Sosiaaliset taidot kehittyvät. Itsevarmuus kasvaa, kun nuoret saa vaikuttaa suunnitteluun. Nuoret tulevat kuulluksi, upeaa!
Ilmeisesti. On helppo tulla ryhmään
On innostunut erilaisista aktiviteeteistä
Nuori on itse kantanut vastuuta osallistumisistaan. Ei ole tarvinnut äidin muistuttaa .. :) Meidän nuori on kokenut toiminnan tärkeäksi ja halunnut osallistua jok´ikinen kerta! Hän mielellään tiistaisin lähtenyt mukaan tapaamisiin!
tykkää kertoa päivän tapahtumia kotona enemmän, rohkaissut myös paljon ja antanut itseluottamusta
Nuori sai uuden ystävän lisalmesta. Hänellä ei ole ollut n. 5 vuoteen yhtään ystävää. Aloitimme ryhmän vasta, että aktivoitumista on vaikea arvioida vielä. Alussa nuori vastusti ryhmään lähtemistä, mutta toisella kertaa oli jo innokas lähtemään

mukaan ryhmään. Nyt hän odottaa seuraavaa ryhmäkertaa. Ryhmä on tällä hetkellä nuoren ainoa sosiaalinen live-kontakti viikoittain lisäsalissa kotona. Muu "sosiaalinen" elämä on Somessa :(.

Kyllä kertonut toiminnasta siellä ja saanut uutta näkökulmaa työllistymistä ajatellen esim.

Tuo sisältöä arkeen, iloa

On innoissaan, kun lähtee ja tulee "kerhosta"

Nuori on löytänyt harrastuksen, jota tekee ilman ryhmää. Emme olisi osanneet tarjota ko. harrastusta ilman, että on päässyt testaamaan sitä ryhmässä.

4. Miten kehittäisin ryhmän ohjaajien toimintaa? Toiveita ohjaajille.

Vastaajien määrä: 6

Vastaukset
Ohjaajat ovat olleet asiansa osaavia hyviä kavereita osallistujille
Ohjaajia tarvittaisiin joskus lisää. Joillain nuorilla on mukana oma avustaja, joka mahdollistaa osallistumisen. Selkeät ohjeet mitä tehdään, voisi käyttää myös kuvia.
Heillä on niin paljon ideoita ja hyviä ajatuksia, että vaikea lisätä mitään erityistä.
Kommunikaatiovalmiuksia vaikeasti autististen kanssa
JATKAKAA SAMAN MALLIIN! :)
Kännykät ehdottomasti pois toiminnan aikana!! Häiritsee muidenkin keskittymistä

5. Miten kehittäisin hankkeen toimintaa? Vapaa sana, ruusut & risut.

Vastaajien määrä: 9

Vastaukset
On ollut tosi hieno tilaisuus, kun on päässyt mukaan moneen sellaiseen johon muilla ei ole edes mahdollisuuksia. ISO KIITOS!
Jatkakaa samaan malliin
On huomioitu, että vammainen nuori voi osallistua lähes kaikkeen toimintaan. Joskus saisi olla vaihtoehto toiminnalle, jos ei voi osallistua. Hienoa, että toimintaa tuetaan rahallisesti, ettei osallistumisen omavastuut ole suuria. Nuorella ei ole muita säännöllisiä harrastuksia. Tämä toiminta on todella tärkeää ISO KIITOS!
Hankkeen toteutus on onnistunut erinomaisesti ja kuopiolaiset erityisnuoret ovat saaneet käynnistettyä toimivan konseptin. Toivottavasti tämä jatkuu! Kaikki ovat tervetulleita mukaan!
Lisää painoa toiminnalliseen suuntaan
Todella hienoa, että tällaista toimintaa on ollut. Kiitokset teille!
Pystyisikö järjestämään pidempiä päivä-/viikonloppureissuja? Voisi olla kiva esim. isommille?
Jatkoa toivon tälle ryhmälle, koska tämä on hyödyllinen ja sosiaalisia kontakteja (vertaistukea) tukeva ryhmä
Jäsenille kykyjensä mukaista vetovastuuta - ohjaajan tukemana. Itsetunnon kohottavia/vahvistavia asioita, toistamista. Tällaisten nuorten usko omiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiin yhteiskunnan jäsenenä saattaa olla hyvinkin heikko. Olisi varmaan tarpeen perustaa puolue vajaakuntoisten ihmisten asioita ajamaan!